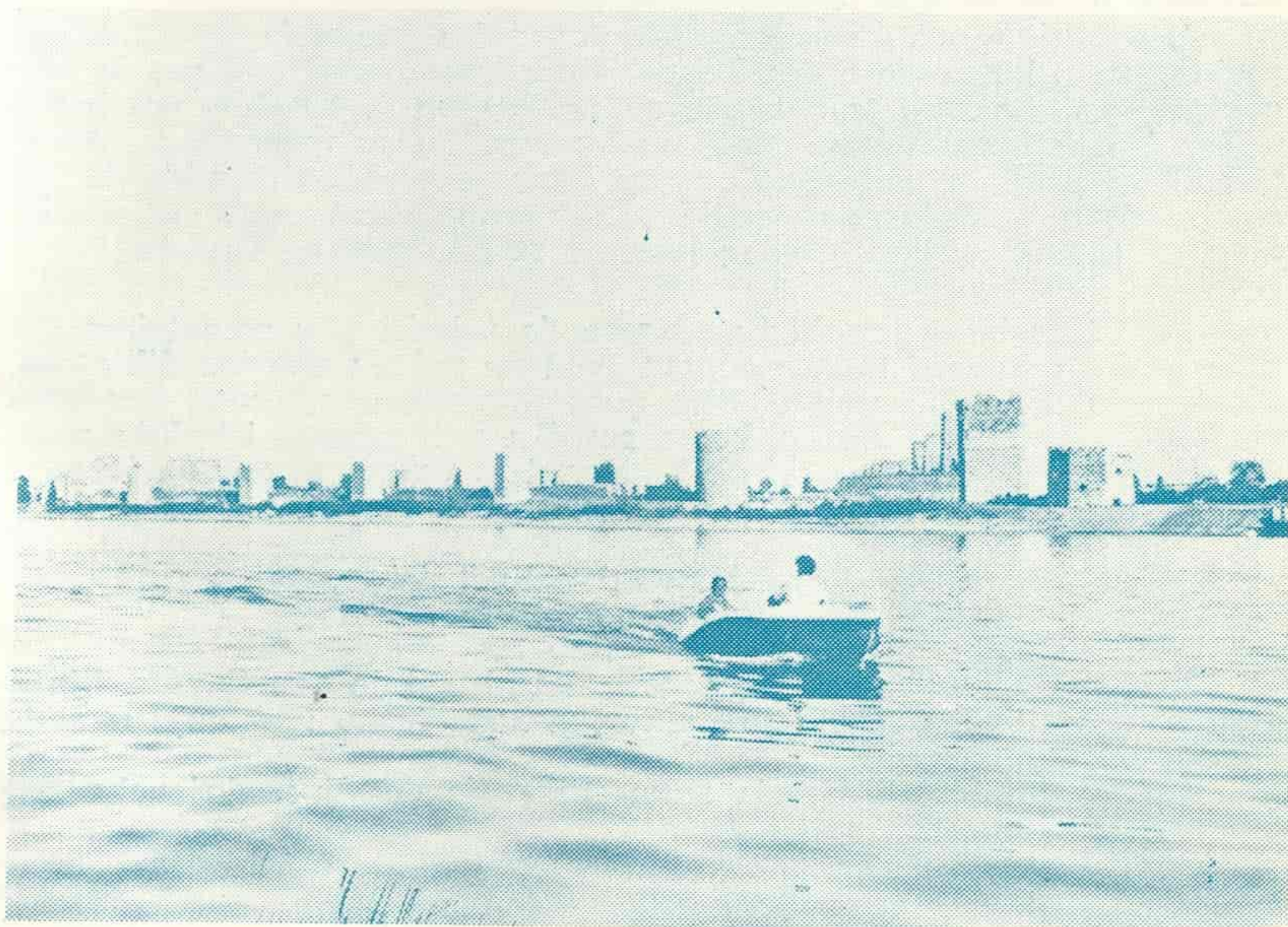

FILATELISTA

часопис савеза филателиста срби

бр. 140

I Z D A V A Č:
SAVEZ FILATELISTA SRBIJE
Beograd, Sremska br. 6 IV
Telefon br. 628-431
Žiro račun kod narodne banke
FILATELISTA — 608-8-166-10.
Predsednik Saveza Davor Sokolić

Smederevo grad u severnoj Srbiji, pristanište na desnoj obali Dunava. Sedište je razvijenih industrijskih i poljoprivrednih organizacija i jedan od urbanih, privrednih, istoriskih, strategiskih i kulturnih centara republike. Izgradnjom kuća za odmor i razonodu od periferije Beograda, desnom obalom Dunava nekadašnje naselje Smederevo danas se proteže od ušća Jezave do Save.

U srednjem veku Smederevo je prestonica preostale srpske despotovine, posle kosovske bitke. Despot Đurađ Branković podigao je 1430 godine grad u okviru trougla sa velikim brojem međusobno povezanih zidina i kula, kao najveći grad na Dunavu. Tu su pripremani mnogi pohodi na Turke sve do 1459 godine, kada je konačno prestala da postoji srpska srednjovekovna država. Iz ovog grada udala se unuka despota Brankovića za ruskog kneza i rodila čuvenog vladara Ivana Groznog.

Nije bilo lako narodu Smedereva da primitivnim sredstvima donese građu i izgradi tako moderan grad po nalogu vladara diktatora. Da bi se bar koliko toliko našlo neko opravdanje narodno predanje okrivilo je knjeginju Jerinu, kao vinovnika svih nameta i kuluka nazivajući je prokleta Jerina. Međutim narod je vekovima održao i veseli duh, veseloga grada pesmom kao što je:

»Što grad Smederevo danju zatvoreno,
danju zatvoreno noću otvoreno...«

Društvo filatelista u Smederevu formirano je pre Saveza filatelista Srbije i preko svojih predstavnika konstantno učestvuje u radu Saveza.

Na prednjoj strani naša slika prikazuje detalj srednjovekovnog Smedereva.

Главни уредник Душан Главоџић

Š T A M P A R I J A:
»SAVA MIHIĆ« Zemun, ul. Maršala Tita br 46—48 tel. br. 607-176.

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ČASOPIS SAVEZA FILATELISTA SRBIJE

APRIL ● 1972.

REPUBLIČKIM I POKRAINSKOM SAVEZU FILATELISTA

Sadržaj: **Predlog za formiranje
S. F. Jugoslavije.**

Dragi drugovi,

U svakodnevnim poslovima naše organizacije Savez filatelista Srbije suočava se sa problemima koji su od istovetnog značaja za sve filateliste i sve republičke saveze u Jugoslaviji. U interesu daljeg razvoja i jačanja naše organizacije, snabdevanja filatelista novitetima maraka i saradnje sa međunarodnim filatelističkim forumima, došli smo do zaključka da je neophodno formirati Savez filatelista Jugoslavije.

Iako znamo da će Savez imati daleko više zadataka, mi smatramo da bi za sada trebalo razgovarati i najhitnije postaviti ova pitanja:

1. Uticaj filatelističke organizacije na izbor tema, motiva, tiraž i raspodelu prigodnih maraka koje izdaje Zajednica JPTT.
2. Način saradnje sa međunarodnim filatelističkim organizacijama i učešće naših filatelista na svetskim i drugim izložbama u inostranstvu.
3. Organizacija izložbi i smotri maraka u našoj zemlji uz učešće domaćih i stranih filatelista.

Ukoliko ste saglasni da je vreme i da je zaista neophodno da se o ovim pitanjima razgovara molimo vas da nas o tome obavestite do 10 aprila 1972 god. i eventualno date svoje dopune, predloge i saglasnost da SF Srbije što skorije zakaže sastanak u Beogradu, gde bi se detaljnije o svemu dogovorili.

Imajući u vidu putne troškove kojima bi se pojedini savezi izložili mi smatramo da bi bilo dovoljno da svaki savez uputi po 2 svoja predstavnika na ovaj razgovor, što ne znači da nemože prisustvovati i više članova.

Očekujući vaš odgovor i dopunu predloga, drugarski vas pozdravlja

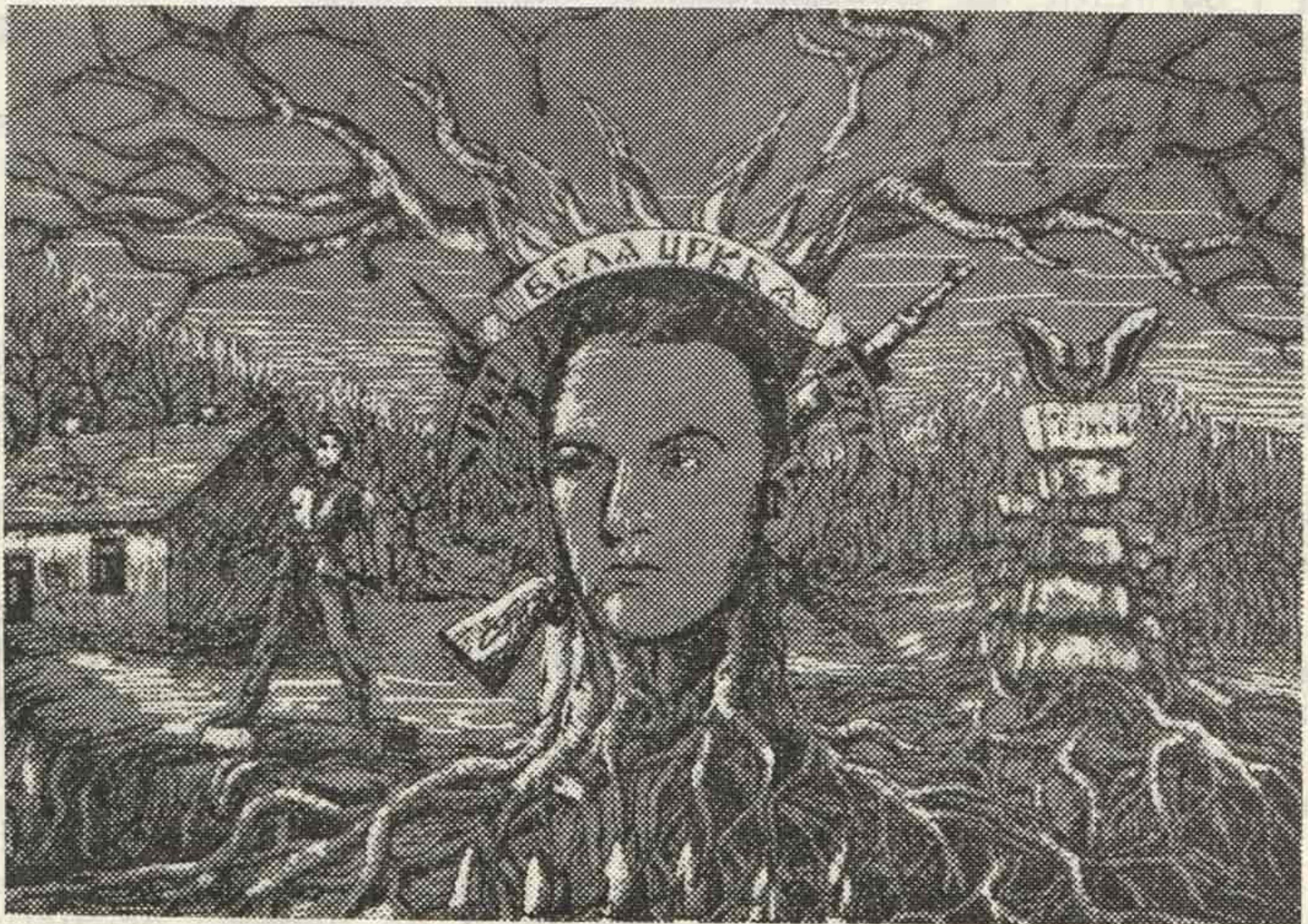
Za Savez filatelista Srbije
predsednik

dipl. ek. Davor Sokolić s. r.

КРАТКОМЕТРАЖНИ ФИЛМ ПОШТАНСКИХ МАРАКА

Друштво филателиста у Шапцу организовало је у заједници са завичајним клубом студената снимање краткометражног филма поштанских марака односно филателије, како јавља радио Шабац. Замисао управног одбора FD Шабац и председника Завађе, да школској омладини града и околине, без досадних сувопарних предавања, свестраније прикаже образовну улогу шарених сличица на поштанским маркама, остварена је на најрационалнији и најприкладнији начин модерне наставе.

Ако се има у виду, да је ово, колико ми знамо, прво стварање филателистичког филма у нашој земљи мора се искрено признати да су шабачки филателистички активисти заслужно заузели прво место на ранг листи Савеза филателиста Србије. Ми знамо да су другови у Шапцу наишли на разумевање привредних и друштвено политичких организација, који у овом потезу виде и део културне активности, али не знамо како ће ову акцију оценити они који би требало највише да буду заинтересовани за пропаганду наше поштанске марке. Ако се суди по начину дистрибуције такозваних критичних издања наших марака, шапчани су до сада добијали 1,4 серије на једног члана, мада им је позната одлука органа ПТТ саобраћаја да им се доделе по 2 серије, из чега јасно произлази колико се придаје важности пропаганди наше марке.

Учествујући у прослави тридесетогодишњице револуције и 25 годишњице ослобођења шапчани су издали пригодну разгледницу која симболизује: прву устаничку пушку 7 јула 1941, спомен лику Жикице Јовановића — Шпанца, Столице прво војно саветовање руководиоца Устанка народа Југославије, не заборављајући при томе ни оно што су наши дедови и очеви учинили — споменик на Мишару.

Кратка оцена активности шабачких филателиста у исто време потврђује констатацију Управног одбора Савеза, да смо најзад успели да „центар филателистичког света“ пренесемо у наша друштва а Управном одбору Савеза омогућимо да се посвети пословима који су заједнички за све филателисте и сва друштва СР Србије.

ГРЕШКЕ НА МАРКАМА

Посматрајући наша издања марака флоре и фауне може се запазити извесна недоследност у погледу писања латинских имена животиња и биљака. Док су од 1954 године до закључно 1963 године сва издања јмала имена штампана великим словима, почев од 1964 године начин штампања је различит. Тако на маркама флоре из 1965 године цело име је штампано малим словима, фауне 1966 са великим почетним словом, флоре 1967 малим словима, пауне 1968 са почетним великим словима, флоре 1970 малим словима, а марке за заштиту природе са великим почетним словом.

У вези совим погледао сам неколико публикација (Опћа енциклопедија лексикографског завода, Мала енциклопедија Просвета, Леч.ење биљем од проф. Dr. Тусакова) те сам свугде нашао да се латјнски називи пишу тако да се великим словом пишу речи које означавају род, а малим словима речи које значе врсту, као на пример *Canis lupus ili Viola odorata*.

Познато је да се у савременој научној и стручној литератури за ботаничка и зоолошка имена примењује азв. бинерна номенклатура коју је установио шведски ботаничар Карл фон Лине (1707—1778). Овај систем је усвојен свугде у свету и данас је његова употреба регулисана међународним правилником номенклатуре.

Ако се напред наведени случајеви могу правдати неком уметниковом стилизацијом, то се не може рећи за серију фауне из 1964 године (лептири), где је на четири марке латински назив отштампан са великим почетним словом (*Saturnia pyri*) а на маркама од 50 и 200 динара малим почетним словима (*parnassius apollo i papilio machaon*). Ово се односи на целокупни тираж, те због тога вероватно маркама неће скочити цена, али је интересантно да се на то скрене пажња.

Други случај грешке такође је на марки фауне, издатој поводом сајма лова и риболова, 1967 године у Новом Саду. Ова серија такође носи латинска имена са малим почетним словима. Међутим, на марки од 0,30 динара стоји латинско име јаребице *perdix — perdix*. Провером у неколико публикација није нађена црта између имена рода и врсте па се постојање исте такође може сматрати грешком.

Поводом XVIII конгреса Међународне астронаутичке федерације — IAF, који је одржан у Београду од 25 — 30. IX. 1967. године издата је марка са вредношћу од 0,85 динара, са неограниченом важношћу. Марка је штампана комбинованом офсет и линијском дубоком штампом у Заводу за израду новчаница у Београду, папир је кредаст а зупчање чешљасто 12 1/2. Боја марке је ултрамарин са златотиском, а издата је у 2,000.000 примерака.

У току 1971 и 1972 године појавили су се у продаји на шалтерима пошта примерци ових марака са разним грешкама. Било би нормално да су табаци са грешкама уништени још у самој штампању, и није јасно шта је руководило поштом да их пусти у продају,

тим пре што ова марка улази у тематске збирке (астронаутика) јер је на њој стилизовани цртеж првог вештачког земљиног сателита „Спутњик 1“.

До сада смо могли да региструјемо углавном три врсте грешака: померање златотиска у свим правцима, тако да се открива бело поље на основи, које на исправној марци не постоји, измењена нијанса ултрамарин боје и постојање белих поља на светлоплавој основи амблема, која су прештампана златотиском. С обзиром на то да су ове марке у редовној продаји на шалтерима, било би потребно да се те грешке унесу у каталог поштанских марака Југославије.

Др. Т. Чобић

ГРЕШКЕ НА НАШИМ МАРКАМА

На пригодном спомен-блоку од 10,00 дин. издатом 7. новембра 1967. године поводом прославе 50-годишњице Октобарске револуције уочио сам изванредан број интересантних случајева грешака. Овде ће бити речи о једном броју тих грешака.

На слици 1 показан је блок без златног руба на доњој ивици марке.

На слици 2 показан је блок са минималним златним рубом на горњој ивици блока.

На слици 3 показан је блок са помереним златним рубом десно на ивици блока и доле и горе, тако да је делимично блок лево без златног руба.

На слици 4 показан је један врло интересантан отисак марке на полећини и то горњи део слике и блока марке. У свом истраживању наишао сам и на блок на коме је отисак марке и блока на доњем делу марке и блока, тако да тај отисак допуњује отисак марке и блока показана на слици 4.

На слици 5 показан је померени бели оквир марке на дод тако да бели руб марке додирује бројке 1917.

На слици 6 показан је блок са помереним белим рубом марке сасвим доле (до бројке 1917) и сасвим десно.

На слици 7 показан је блок са помереним рубом марке горе и десно.

Поред наведених случајева постоје и блокови са помереним белим рубом марке горе, затим са помереним белим рубом марке лево.

Постоје и блокови са нијансама боје, са делимичним отиском на полеђини доњег дела марке блока (блећи од оног који је показан на слици).

Постоје блокови са слабијим или јачим пробојним тиском марке блока.

Постоји и делимичан отисак златотиска на полеђини блока.

Познате су ситније истоветне грешке у боји златотиска које се понављају на извесном броју блокова на истом месту блока и то у виду тачака или црта.

Вероватно да су и други читаоци уочили веће или мање грешке на овим блоковима.

Вујошевић Владимир, дипл. инг.

UPUTNIČKI ŽIGOVI BOSNE I HERCEGOVINE

Ubrzo posle ulaska okupacionih austrougarskih trupa u Bosnu i Hercegovinu, i uspostavljanja vojnih pošta, pojavila se potreba za novčanim prometom. Kako je teren u to vreme bio previše opasan za ekspedovanje novčanih pisama, Uprava vojnih pošta zatražila je 4. septembra 1878. od bečkog Ministarstva trgovine da uvede poštanske uputnice. Nepuna tri meseca kasnije, 1. decembra 1878., uvedena je u Bosni i Hercegovini uputnička služba koja se odvijala pod sledećim uslovima:

a) Uplata se mogla izvršiti samo u austrijskoj bankovnoj valuti, i to do iznosa od najviše 150 guldena,

b) upotreba austrougarske poštanske tarife, i

v) na teritoriji Bosne mogli su se koristiti samo mađarski, a u Hercegovini austriski blanketi, formulari i poštanske marke.

U prvo vreme ova služba odvijala se samo u jednom pravcu, iz BiH i Novopazarskog Sandžaka za Austrougarsku, da bi u periodu od 1882, do 1892. bila proširena na austriske pošte na Levantu i na promet sa Italijom. Končano, 1893. uspostavljena je uputnička služba i sa SAD.

Kao i drugim zemljama, i u Bosni i Hercegovini postojali su posebni obrasci za vršenje uputničke službe, a osim toga sreću se i naročiti uputnički žigovi. Za razliku od susedne Srbije u kojoj je svaka državna pošta koja je vršila uputničku službu imala svoj uputnički žig, kod Bosne i Hercegovine ovi žigovi javljaju se samo izuzetno, i to kod većih pošta. Kao što se kod mesnih žigova u gornjem delu nalazi natpis koji ukazuje na vrstu službe («С. и Kr. vojna pošta» odnosno

»C. i Kr. vojno-poštanska stanica«), tako se i uputnički žigovi javljaju sa odgovarajućim tekstom. Pored standardnih natpisa »GELD ANWEISUNG« (novčana uputnica) i »POST ANWEISUNG« (poštanska uputnica), često se sreću i bliže odredbe: ANNAHME (prijem), ANKUNFT (prispeće), EINZAHLUNG (uplata), AUSZAHLUNG (isplata) i ABTHEILUNG (odeljenje).

S obzirom na to da je broj uputničkih žigova Bosne i Hercegovine relativno mali, i da su kombinacije oblika žiga i njegovog natpisa brojne, pri određivanju osnovnih tipova biće uzet u obzir samo oblik žiga, dok će sve ostale detalje čitaoc moći da nađe u samom popisu.

Kao osnovne tipove uputničkih žigova Bosne i Hercegovine možemo uzeti žigove prikazane na slikama 1 do 5. U daljem tekstu ovi žigovi bće obeleženi na sledeći način:

1

2

3

4a

4b

4v

K. UND K. POSTANWEISUNGS ABTHEILUNG
SARAJEVO

5

Q (sl. 1) — kvadratni žig

O (sl. 2) — ovalni žig

Di (sl. 3) — prstenasti žig sa datumom i oznakom godine jedno ispod drugog

DB (sl. 4) — prstenasti žig sa mostićem i datomom sa oznakom godine jedno iza drugog. Kod ovog tipa postoje tri varijante: a) bez oznaka, b) sa zvezdicama, i v) sa kružićima na levoj i desnoj strani žiga.

K (sl. 5) — ravni žig u provougaonom okviru bez datuma.

Oni stariji filatelisti koji u svojim bibliotekama imaju Paserovu studiju o bosansko-hercegovačkim žigovima neće u ovom članku naći mnogo novog, ali kako se to delo danas gotovo i ne može nabaviti, smatrao sam da će jedan ovakav popis uputničkih žigova BiH biti od koristi mnogim sabiračima.

*

BRČKO

Di (3) GELDAGHEISUNG — ANKUNFT / BRČKA

MOSTAR

Di (3) POSTANWEIS. EINZAHLUNG / MOSTAR

DB (4b) POSTANWEISUNGS — EINZAHLUNG / MOSTAR
(poznata su mi dva različita žiga, sa oznakom **I** i **II**)

SARAJEVO / GLAVNA POŠTA

Q (1) GELDANWEISUNG — ANKUNFT / SARAJEVO

O (2) GELD — ANWEISUNG / SARAJEVO

Di (3) GELD — ANWEISUNG I / SARAJEVO
(poznata su mi dva različita žiga, sa oznakama **I** i **II**)

DB (4a) GELDANWEISUNG II / SARAJEVO
(poznata su mi tri različita žiga, sa oznakama **II**, **III** i **IV**)

DB (4a) ANWEISUNGS — AUSZAHLUNG / SARAJEVO

DB (4a) GELDANWEISUNGS — ANKUNFT / SARAJEVO
(po Paseru ovoj žig ima oznake u vidu zvezdica, no na otisku koji posedujem njih nema. Moguće je da se radi o dva različita žiga)

DB (4b) GELD — ANWEISUNG 1 / SARAJEVO

DB (4a) POSTANWEISUNG — AUSZAHLUNG I / SARAJEVO 1
(poznata su mi dva različita žiga, sa oznakama I i II)

DB (4v) POSTANWEISUNGS ABTHEILUNG / SARAJEVO

K (5) K. und K. POSTANWEISUNGS ABTHEILUNG / SARAJEVO

(iz Pasera, verovatno službeni žig)

TRAVNIK

DB (4a) POSTANWEISUNGS — ANNAHME / TRAVNIK

TUZLA

Di (3) POSTANWEISUNGS — AUSZAHLUNG / D. TUZLA

DB (4a) POSTANWEISUNGS — EINZAHLUNG / TUZLA

DB (4a) POSTANWEISUNGS — AUSZAHLUNG / TUZLA

*

Na kraju ovog članka posebno bih želeo da zamolim sve filateliste koji mogu nekim novim podacima da dopune ovaj spisak, da svoje nalaze redakciji Filatelista.

(—MRV—)

PRIGODNE POŠTANSKE MARKE

»XX LETNJE OLIMPIJSKE IGRE U MINHENU

Posle serije prigodnih poštanskih maraka povodom XI zimskih olimpijskih igara, Zajednica jugoslovenskih PTT obeležiće i XX letnje olimpijske igre, koje će se održati u Minhenu od 26. avgusta do 10. septembra 1972. godine. Povodom ove velike sportske manifestacije štampama je serija prigodnih poštanskih maraka od šest vrednosti na kojima su prikazane sportske discipline zastupljene na olimpijskim igrama, i to:

0,50 din — vaterpolo	Tiraž: 2,000.000 komada
1,25 „ — košarka	„ 1,410.000 „
2,50 „ — plivanje	„ 1,000.000 „
3,25 „ — boks	„ 900.000 „
5,00 „ — atletika	„ 450.000 „
6,50 „ — jedrenje	„ 240.000 „

Izbor motiva za ove marke izvršeno je Jugoslovenski olimpijski komitet. Likovna rešenja dao je akademski slikar iz Splita Petar Jakelić.

Marke su štampane u Zavodu za izradu novčanica u Beogradu, kombinacijom višebojne ofset i linijske duboke štampe, u šalterskim tabacima po 9 maraka.

Na svim markama ukomponovani su olimpijski znak i natpis »MÜNCHEN 1972«. Na marginama tabaka odštampano je: OLIMPIJADA MINHEN (ćirilicom i latinicom), godina 1972, olimpijski krugovi i znak olimpijskih igara u Minhenu.

Format: cela marka 30 × 37 mm
slika na marki 26 × 33 mm

Zupčenje: češljasto 12 1/2.

Datum puštanja u prodaju: 17. april 1972. godine.

Povodom puštanja u prodaju ove serije maraka Biro za poštanske marke i izdavačku delatnost Zajednice JPTT izdaje 2 prigodna koverta po ceni od 1,50 dinara.

U čast 90-godišnjice rođenja Georgi Dimitrova u Sofiji će se od 20. do 28. V održati međunarodna filatelistička izložba pod imenom »SOCFILEKS 72«. Na izložbu su pozvani filatelisti, poštanski muzeji, poštanske uprave i graveri i slikari iz socijalističkih zemalja. Izložba je pod svim uslovima koje postavljaju pravila FIP-e. Izložba će imati tri dela: službeni deo za pozvane organizacije, vankonkursnu klasu u kojoj izlažu i članovi žirija i konkursnu klasu koja se deli na deo za izlagače starije od 21 godine i na omladinski deo. Prijave su se podnosile do 15. III preko filatelističkih saveza pozvanih zemalja. Savez filatelista Srbije pozvan je da pošalje eksponate svojih članova. Izložba je tematskog karaktera i izložioци su podjeljeni u sledeće tri grupe: I Život i delo Georgi Dimitrova; II Zbirka sa temom i motivima Marks, Engels, Lenjin i drugi revolucionari i saborci Georgi Dimitrova; III tematske i motivske zbirke na teme Oktobarska Revolucija, Pobjeda nad fašizmom, Borba za Radnička prava u svetu, za Mir, Demokraciju i Socijalizam, Borba protiv kolonijalizma, oslobodilačke borbe za nezavisnost, izgradnja socijalizma i komunizma, socijalistička kulturna revolucija i socijalistička saradnja među zemljama, kao i druge odgovarajuće teme.

Za ovu izložbu prijavili su učešće naši poznati izlagači iz filatelističkih saveza sa područja Srbije, Hrvatske, Slovenije i Vojvodine. Dogovorom republičkih saveza, čiji izlagači učestvuju, učešće će biti jedinstveno i predstavljanje pod istupanjem na međunarodnoj sceni kao jugoslovenski izlagači. Generalni komesar za Jugoslaviju je dogovorom imenovan i to je dr Branislav Novaković iz Beograda. U u budućе očekujemo isključivo jedinstveno istupanje jugoslovenskih filatelista u međunarodnim filatelističkim manifestacijama, na temelju dogovora republičkih saveza.

ФИЛАТЕЛИСТИЧКО ДРУШТВО „ЖЕЉЕЗНИЧАР“ У БЕОГРАДУ

После оснивања нових друштава у Батајници и Винчи, Београд је добио још једно филателистичко друштво. Ово друштво има за циљ да окупи жељезничаре-филателисте који сакупљају марке на тему жељезнице. Друштво ће помоћи и окупљање жељезничара-сакупљача у другим подручјима (нумизматика, филуменија итд.). У своје задатке друштво је поставило на првом месту пропаганду филателије на тему жељезница путем издавања периодичних публикација, пригодних коверата и дописница за жељезничке јубилеје, као и одржавање изложби марака и учешће на изложбама жељезничара-филателиста у иностранству. Настојаће се успоставити пуна сарадња са свим жељезничарима-филателистима на мрежи Ј Ж. На оснивачкој скупштини за председника је изабран Дипл. Инж. Сава Чобић. Седиште друштва је у Немањиној улици бр. 6 у Београду, а састанци ће се такође одржавати у истој згради (сала Жељезничког музеја). Оснивање овог друштва представља пуну афирмацију у међународном филателистичком скупу жељезничара филателиста, који имају слична друштва у низу земаља.

KATALOG CELINA

JUGOSLOVENSKIH ZEMALJA

II sveska
pokrajinska izdanja

Prilog časopisu Filatelist

Beograd 1972.

Pokrajinska izdanja 1918—1920 godine.

Kraj prvog svetskog rata doneo je velike promene na geografskoj karti Evrope, koje su se odrazile na današnju teritoriju naše države. Pre sloma Austro-Ugarske u Zagrebu je formirano Narodno vijeće u čiji sastav ulaze predstavnici: Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine. Vijeće je 29 oktobra 1918 godine proglasilo državu Slovenaca, Hrvata i Srba (SHS). Nakon mesec dana, 1 decembra iste godine, država se spaja sa Srbijom u čiji sastav ulaze Crna Gora, i Makedonija i nastaje nova država: Kraljevstvo Srba Hrvata i Slovenaca.

Stvaranje države na teritoriji koja je bila pod upravom i u toku rata vojnom okupacijom Austro-Ugarske i dr. donelo je u poratnim godinama šareni mozaik poštanskom saobraćaju a u prvom redu poštanskim celinama.

O celinama pokrajinskih izdanja od 1918—1920 bilo je više prikaza i studija, a naročito za izdanja države SHS, koje nisu bile dopune. Iz dana u dan pa čak i dana javljaju se novi materijali pa samim tim i potreba za dopunama. Na ovim obradama radili su: Ignjac, Olževski, čija su istraživanja uglavnom ušla u katalog dr. Aschara, dr. Barta, Vilim Gregorčić, Dragan Novak »Filatelist«, Nikola Rukavina, Hafner, Deroko, dr. Novaković, ing. Verner i drugi.

Celine Crne Gore ugasile su se okupacijom Austro-ugarske. Poslednje celine Srbije pojavile su se na Krfu, uporedo sa upotrebom francuskih ratnih dopisnica. To su samo po nijansama boja, prikazuju kralja Petra I i na bojištu. Po oslobođenju Srbije upotrebljavane su dopisne karte privatnih izdanja.

Na području Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Vojvodine zatečene celine Austro-Ugarske vojne i ratne pošte, preštampane su novim vrednostima i nazivima.

U Sloveniji su izrađene nove celine sa poznatim motivom u vrednosnoj oznaki: roba koji kida lance.

Do pojave celina sa provizornim pretiscima bile su kraće vreme u upotrebi zatečene celine, koje se uzimaju kao preteče pokrajinskih izdanja.

Pored ovih pojedini obrađivači uzeli su još dva područja: provizorna izdanja za Baranju i slobodnog grada Rijeke sa područjem, gde su kao i kod Baranje pretisnute mađarske celine a zatim su za razliku od Baranje usledila nova izdanja. Poznato je i provizorno izdanje sa područja Istre i Trsta — centezinsko izdanje, sa pretiskom na italijanskom jeziku, a slično je i sa temišvarskim provizorijem.

Pretisci ručne izrade u Vojvodini, Dalmaciji, Međumurju, Hrvatskoj i Sloveniji privatnog su i sumnjivog karaktera.

Jedino su celine slovenačkog područja korištene i u drugim delovima države (Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Vojvodina).

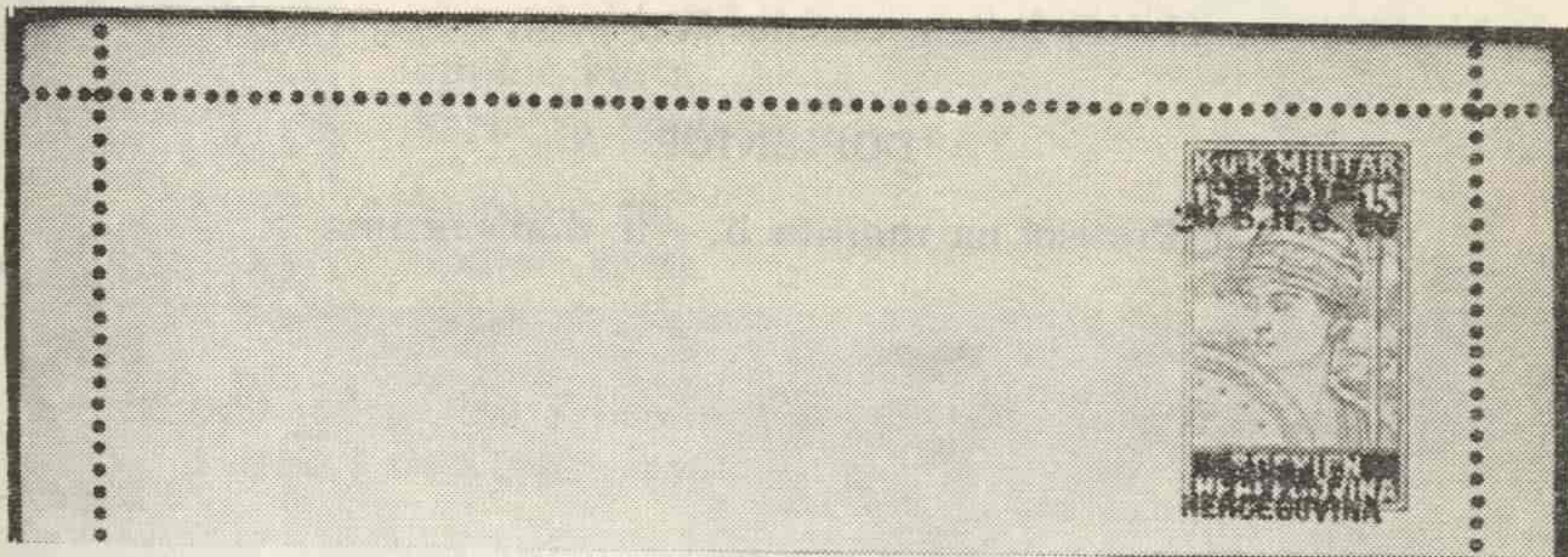
Provizorna pokrajinska izdanja prestala su da važe 1 aprila 1921 godine kada su ih u poštanskom saobraćaju zamenila zajednička izdanja zacementu zemlju, poznata pod nazivom »Njujorško izdanje« sa graverskom oznakom »American Bank Note Co«

Filatelisti, LILušn-ek

FILATELISTA će od ovog broja donositi u nastavcima redosled i opis svih celina Jugoslavije radi dopune već postojećih izdanja a najviše radi obnavljanja ovog materijala, jer danas veoma mali broj filatelista ima mogućnosti da vidi obrate autora o kojima smo napred govorili

Obrada: dr Branislav Novaković

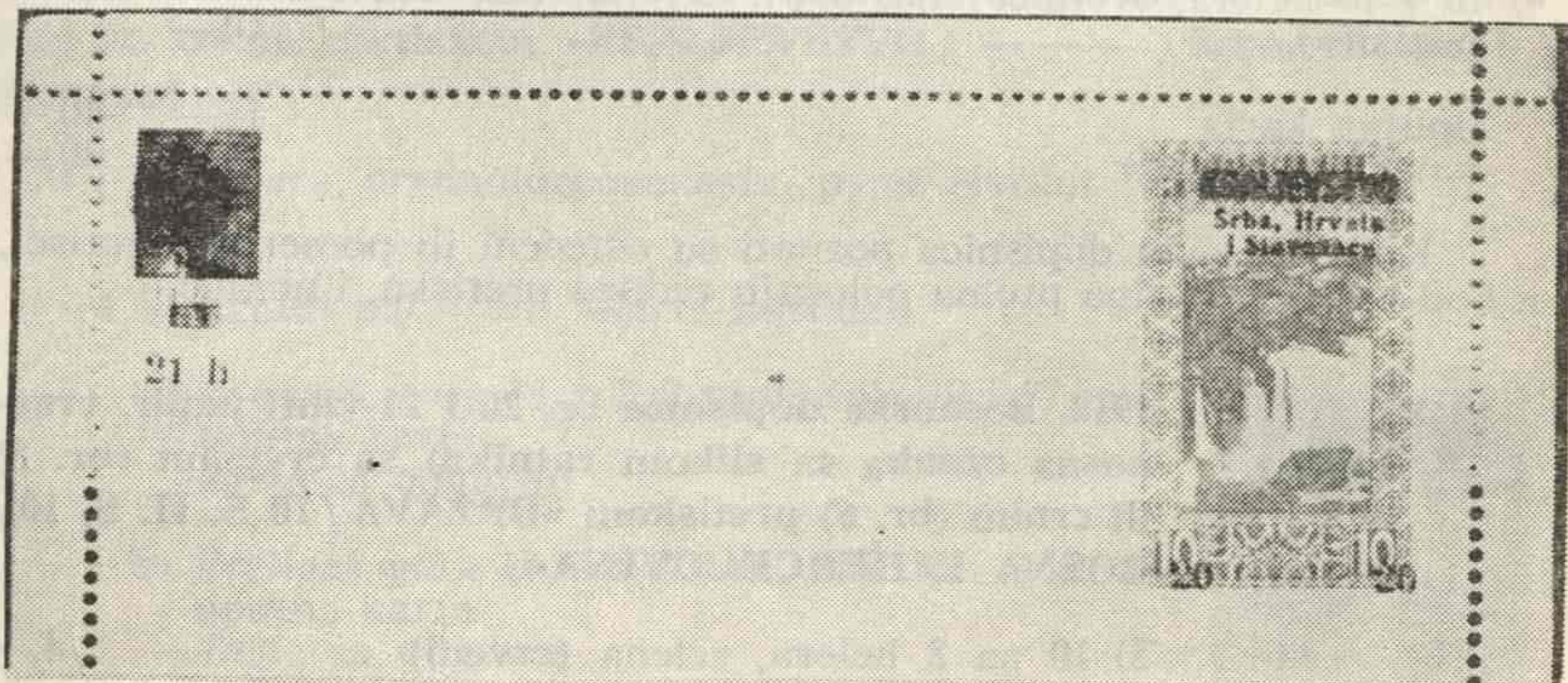
ZATVORENE DOPISNICE

1918. Bosanska zatvorena dopisnica br. 11 (vrednosna oznaka sa slikom ratnika) sa crnim pretiskom »DRŽAVA / 20 S. H. S. 20 / BOSNA i / HERCEGOVINA«

1) 20 na 15 helera crvena, žuti papir 2.— 5.—

Kod ove zatvorene dopisnice postoji 7 tipova pretiska koji se razlikuju po obliku brojke 2, dužini drugog reda pretiska i međusobnom položaju pojedinih redova. Posebno se izdvajaju tri tipa: a) obe nule u novoj oznaci vrednosti iste veličine, b) nula u desnoj oznaci 20 veća nego u levoj i c) levi broj 20 veći od desnog.

1919. Bosanska zatvorena dopisnica bez teksta (vrednosna oznaka sa slikom vodopada Plive u Jajcu) sa poništenim crbom i starom cenom na levoj strani, sa crnim pretiskom »KRALJEVSTVO / Srba, Hrvata / i Slovenaca / 20 20« i novim oznakom vrednosti levo 21h. Reč »KRALJSTVO« velika 17/2 x 3 mm.

2) 21 (20) h. na 11 (10) helera, crvena, žuti papir 2.— 4.—

Poznata su tri tipa koja se razlikuju po dužini pretiska nove vrednosti »21 h« : a) 7 mm., b) 7¹/₂ mm. i c) 8 mm. Poznati su razni nedostaci pretiska usled trošenja klišeja (nedostaju pojedina slova ili delovi teksta), ka i dvostruki pretisci.

1919. Isto, samo je reč »KRALJSTVO« velika 21 x 5 mm.

3) 21 (20) h. na 11 (10) helera, crvena, žuti papir 15.— 30.—

DOPISNICE

a. Pretisci na ranijim b. — h. dopisnicama

1918. Bosanske dopisnice br. 18 (vrednosna oznaka sa slikom vodopada Plive u Jajcu), 22,23 i 25 (vrednosna oznaka sa slikom ratnika) sa crnim pretiskom „ДРЖАВА/С. Х. С./БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА“

1) 10 helera, karminasta, papir svetlo žućkast (vodopad)	— —	— —
2) 10 helera, crvenojorgovanasta, papir smeđežu (bez natpisa)	2.—	4.—
3) 10 helera, svetlo crvena, papir sivožut (sa »Carte postale«).	7.—	10.—
4) 10 + 10 helera, svetlocrvena, papir sivožut (sa »Carte postale«).	40.—	
uputna karta	15.—	40.—
karta za odgovor	15.—	40.—

Kod svih ovih dopisnica poznati su oštećeni ili pomereni pretisci, a kod broja 2 tri tipa prema položaju redova pretiska, i abklač.

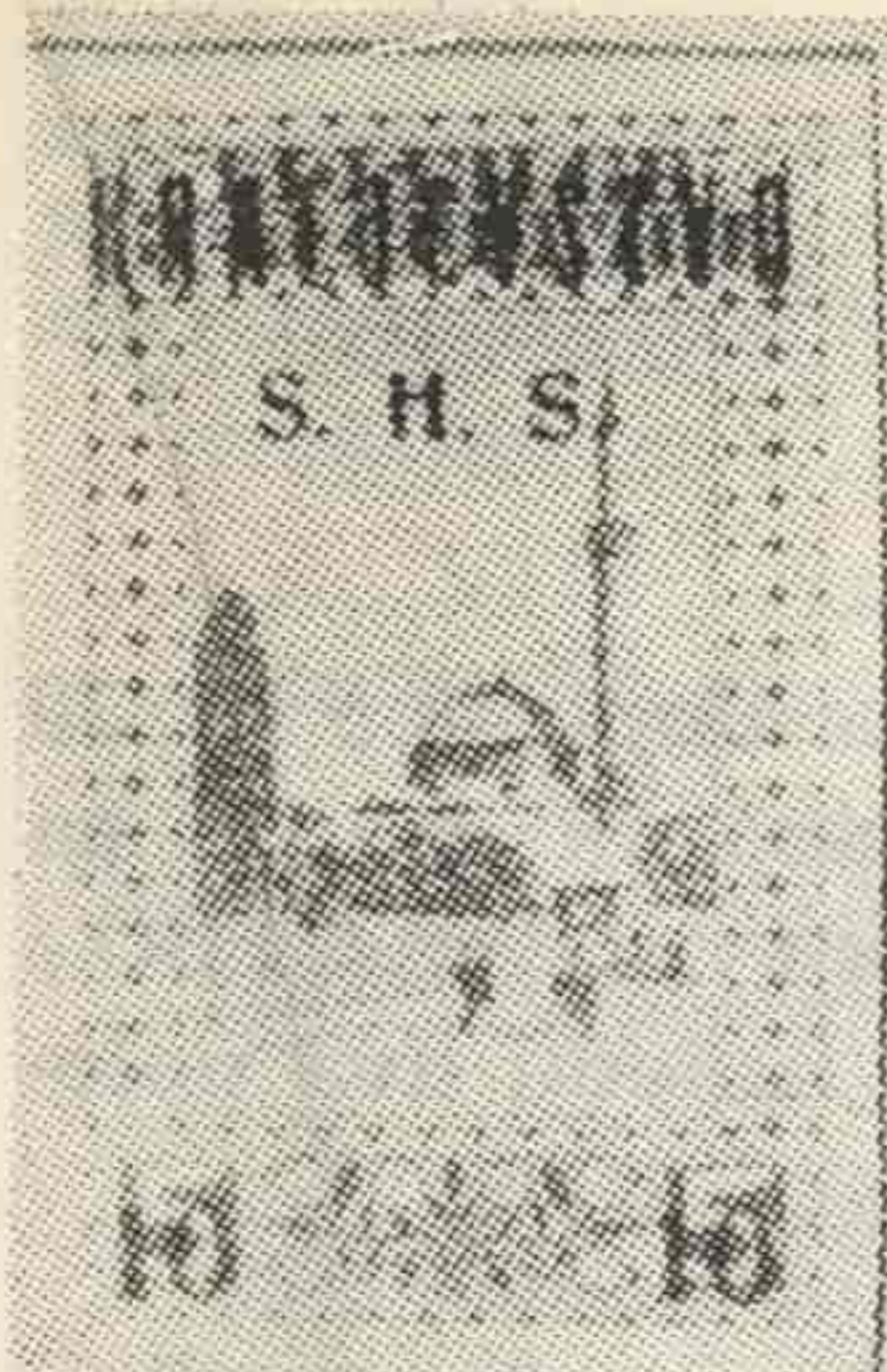

1918. Bosanske dopisnice br. 20 i 21 (žuti papir, vrednosna oznaka sa slikom ratnika) sa crvenim (br. 5) ili crnim (br. 6) pretiskom »DRŽAVA / 10 S. H. S. 10 / BOSNA I / HERCEGOVINA«

5) 10 na 8 helera, zelena (crveni)	3.—	4.—
6) 10 + 10 na 8 + 8 helera, zelena (crni)	12.—	
uputna karta	4.—	15.—
karta za odgovor	4.—	15.—

Slovo »Ž« javlja se sa kvačicom ili bez nje, kao i sa malim slovom »v« mesto kvačice. Poznati su primerci sa dvotačkom iza reči »HERCEGOVINA« kao i primerci sa dvostrukim pretiskom.

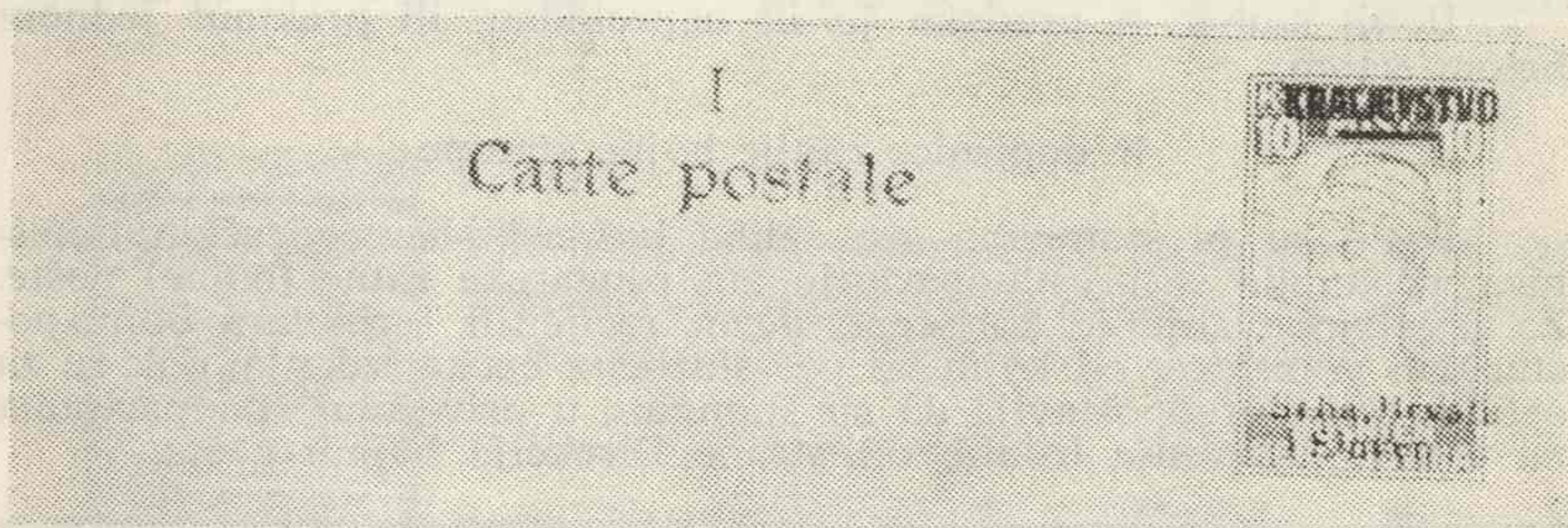

1918. Bosanska dopisnica br. 19 (oznaka vrednosti sa slikom Karađoz džamije) sa crnim pretiskom »KRALJEVSTVO / S. H. S. / 10 10«

7) 10 + 10 helera, zelena

a) papir bledožut	3.—	
uputna karta	1.—	4.—
karta za odgovor	1.—	4.—
b) papir žut	5.—	
uputna karta	2.—	8.—
karta za odgovor	2.—	8.—

Poznata su dva tipa pretiska, oštećeni slog (naročito prva reč), probojna štampa i dvostruki pretisak.

1918. Bosanska dopisnica br. 24 (vrednosna oznaka sa slikom ratnika) sa crnim pretiskom »KRALJEVSTVO / — — — / Srba, Hrvata i Slovenaca«

8) 10 + 10 helera, crvenojorgovanasta, papir sivožut

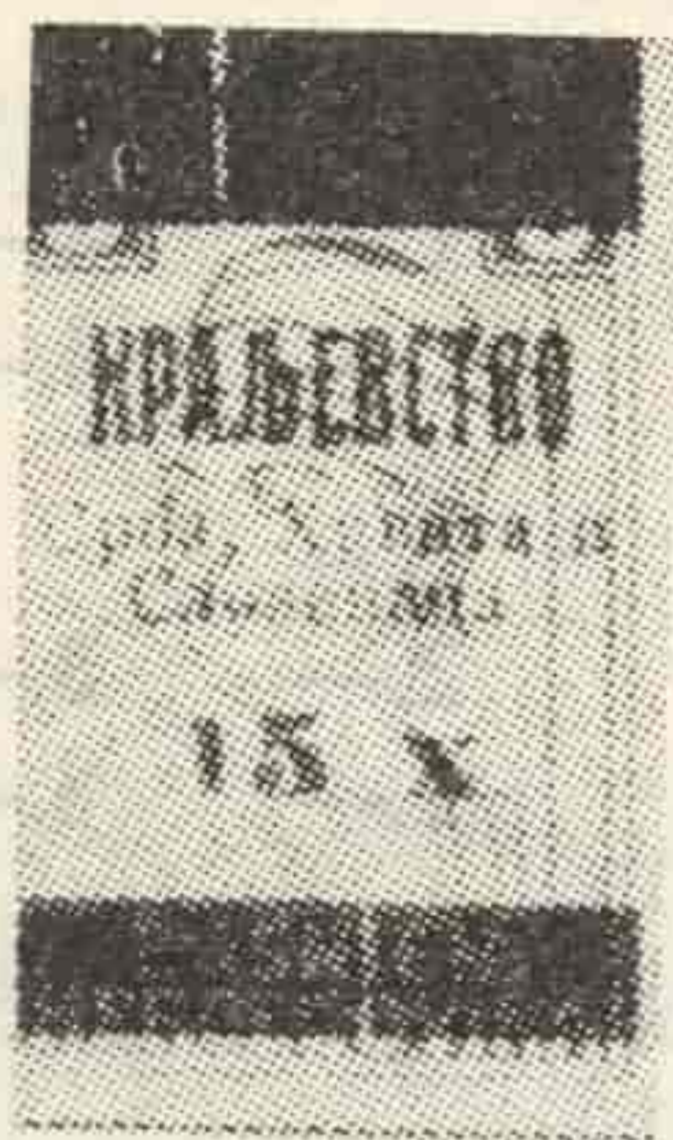
1 sa crnim natpisom »Carte postale«

a) Pretisak gore 18 x 2 ¹ / ₂ mm, dole 19 i 17 mm.	3.—	
uputna karta	1.—	4.—
karta za odgovor	1.—	4.—
b) Pretisak gore 18 x 2 ¹ / ₂ mm, dole 16 i 14 ¹ / ₂ mm	10.—	
uputna karta	4.—	10.—
karta za odgovor	4.—	10.—
c) tip b) na uputnoj, tip a) na karti za odgovor	20.—	

11 bez natpisa »Carte postale«

	5.—	
uputna karta	2.—	4.—
karta za odgovor	2.—	4.—

Karta 8 11 poznata je i sa crnim natpisom »carte postale« samo na karti za odgovor. Postoje parovi kod kojih je karta za odgovor bez pretiska. Poznati su pretisci na poleđini, probojna štampa i gubljenje slova u tekstu pretiska. Kod karte 8 11 mogu se razlikovati dva tipa pretiska.

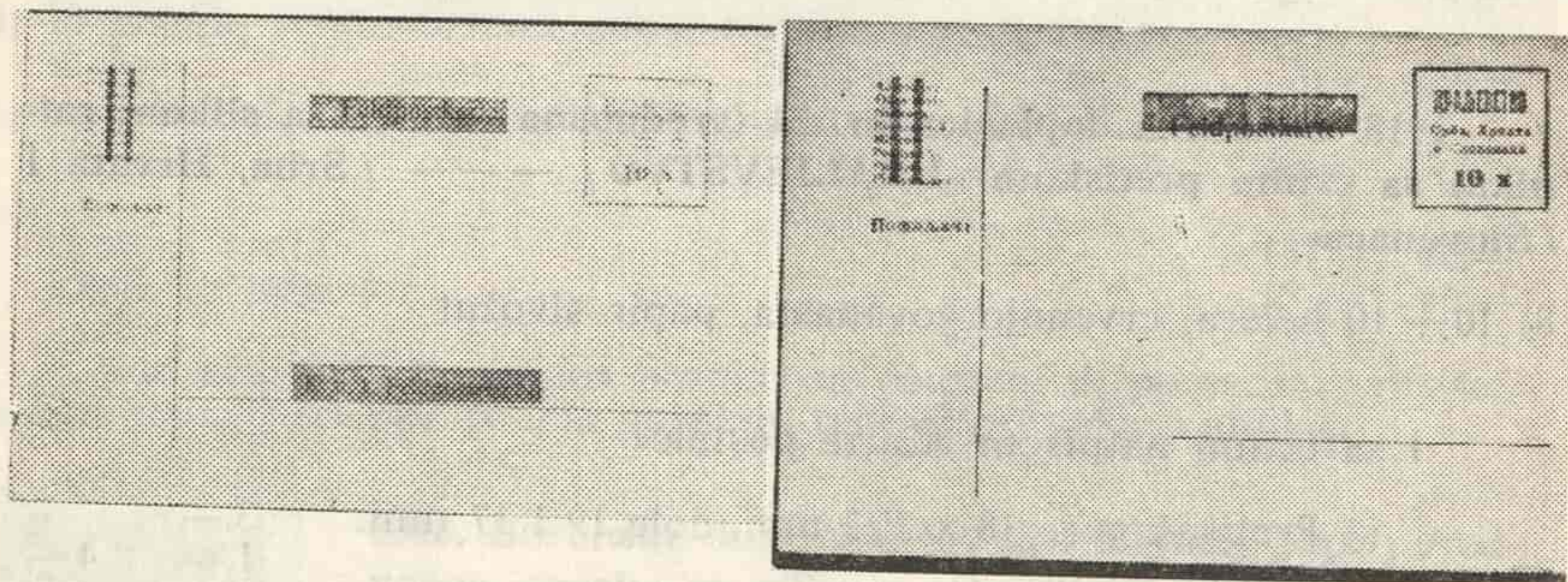
1918. Poznavanje poštarine; bosanske dopisnice br. 20 i 22 (papir žučkast do sivožut, vrednosna oznaka sa slikom ratnika) sa crnim pretiskom „КРАЉСТВО / Срба, Хрвата и / Словенаца / 15 х“ između dva položena stupca.

9) 15 h na 8 helera, zelena	3.—	7.—
10) 15 h na 1 helera, crvenojorgovanasta	5.—	10.—

Donji stubac u pretisku je ili neprekidan, ili prekinut jednom belom crtom.

b. dopisnice ranije bojne štampe

Pošto su preštampane sve zalihe bosansko-hercegovačkih dopisnica, pristupilo se preštampanju austrougarske ratne (bojne) pošte. Za preštampanje je korišćeno devet različitih formulara bojno-poštanskih dopisnica, od kojih su pet službena bečka izdanja, dok se za ostalih četiri predpostavlja da su štampani u privatnim štamparijama na osnovu koncesija izdatih od strane Direkcije bojnih pošta.

I Test gore »Feldpostkarte«, dole »K. u. K. Feldpostamt No.«, sa ispisanim krugom za žig, na svetlosivom papiru. Upotrebljeni su za dopisnice br. 11, 12, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29 i 31.

II Isti folmular samo što je krug za žig tačkast, manjeg formata je, a papir je tamnosiv. Upotrebljen je za broj 30.

III Isti folmular samo bez teksta u donjem delu, papir ružičast. Upotrebljen je za dopisnice br. 16, 17, 27, 28, 32 i 33.

IV Tekst u gornjem delu glasi »Feldpostkorrespondenzkarte«, krug za žig je tačkast, papir ružičast. Upotrebljen za dopisnice br. 19 i 34.

V Isto, samo sa punktiranim kvadratom za žig i na žučkastom papiru. Upotrebljen za dopisnicu. br. 35.

VI Isto, samo sa izvučenim kvadratom za žig na smeđem papiru. Upotrebljen je zadopisnicu br. 36.

VII Isto, samo bez kruga ili kvadrata za žig i sa tekstom »Portofrei« u donjem levom uglu. Adresne linije tačkaste, papir ružičast. Upotrebljen za dopisnicu br. 37.

VIII Isto, samo su adresne linije i krug za žig izvučeni. Upotrebljen za br. 38.

IX Tekst u gornjem delu glasi »FELDPOSTKARTE« (većim slovima), sa izvučenim adresnim linijama i krugom za žig, belom papiru. Upotrebljen za br. 18.

Svi ovi folmulari u levom gornjem uglu imaju natpis »Pošilja« na više jezika, koji su pri preštampavanju poništeni dvema vertikalnim crtama ispod kojih je utisnuta reč »Pošiljač« ćirilicom ili latinicom. Osim toga, kod svih formulara tekst u gornjem delu poništen je vodoravnom crtom stupce, a kod formulara 1 i 11 izvršeno je, takođe vodoravnim crnim stupcem, poništavanje teksta i u donjem delu karte. Na folmularima sa »Portofrei« ova reč poništena je jednom vodoravnom crtom.

1918. Dopisnica bojne pošte (formular I) sa crnim pretiskom u okviru preko kruga za žig „ДРЖАВА / С. Х. С. / 10 х / БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА“

1) 10 x, crna, papir svetlo do smeđesiv	3.—	3.—
a) bez reči »DRŽAVA« u pretisku	40.—	40.—

Po dužinama reči »DRŽAVA« i donjeg stubca rzlikujemo 6 tipova:

Tip	a	b	c	d	e	f
” ” (u mm.)	16 ³ / ₂	16	15	14 ¹ / ₂	13	13 (veliko ž)
donji stubac (u mm.)	45	48	49 ¹ / ₂	45	45	

Kod tipa c) leva crta je debela. Slovo »Ž« javlja se sa kvačicom ili bez nje. Poznata su oštećenja slova usled trošenja klišea, koja su najprimetnija kod reči »DRŽAVA« koja se u nekim slučajevima sasvim cubi. Nalaze se dopisnice kod kojih je donji stubac vertikalno razdvojen, kao i dopisnice na kojima je razdvojena reč »HERCEGOVINA« (HERCEGOV INA).

PRAZNIK RADA PRVI MAJ SVIM ČLANOVIMA
ČESTITA SAVEZ FILATELISTA SRBIJE

1918. Dopisnice bojne pošte (formular I) sa crnim pretiskom preko kruga za žig „ДРЖАВА (С. Х. С.) 10 x (БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА)” u okviru.

12) 10 x, crna, papir svetlo do žućkastosiv

- a) debljina vodoravnih stubaca 4mm ... 4.— 5.—
- b) debljina vodoravnih stubaca 6 1/2 mm .7.— 10.—

Kod dopisnice 12a. dužina vertikalnih crta na levoj strani iznosi 25 ili 26 mm. Donji vodoravni stubac neprekidan ili prekinut pri kraju.

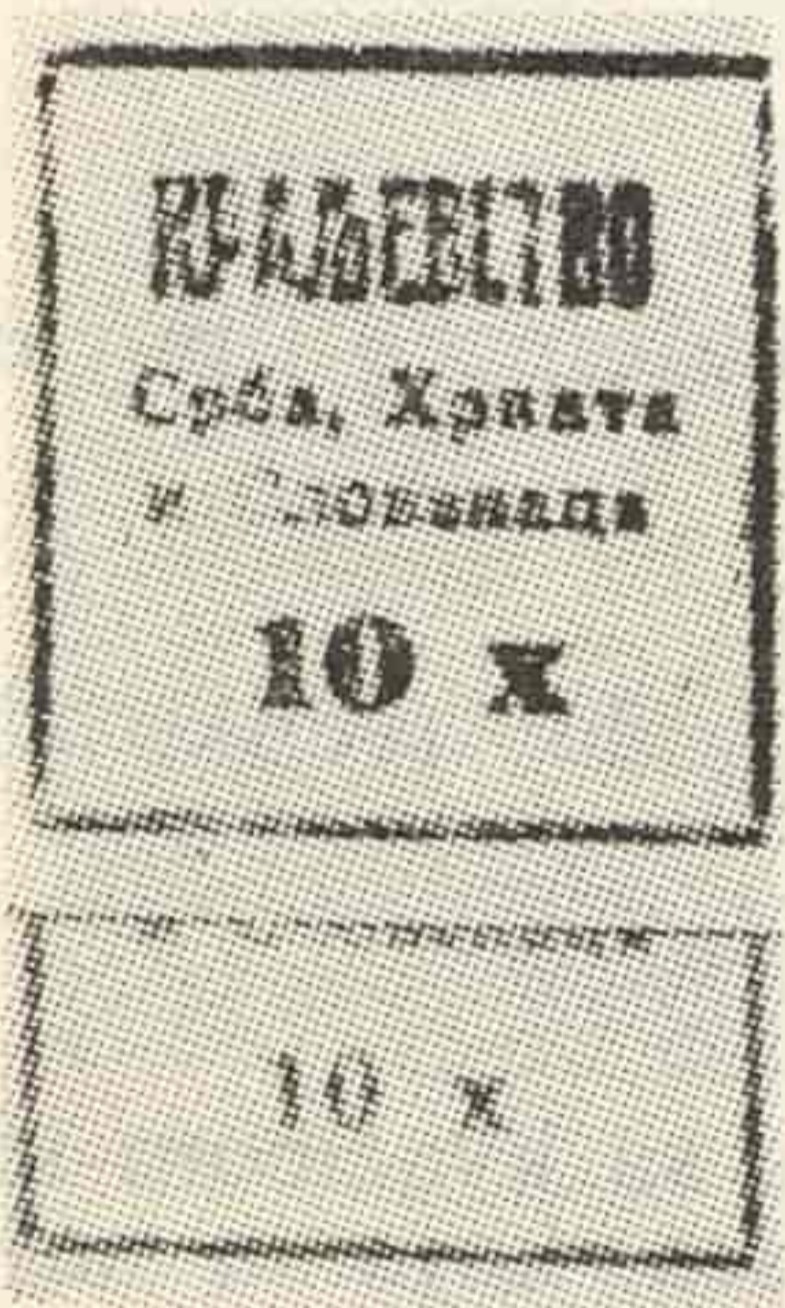

1918. Dopisnica bojne pošte (formular I) sa crnim pretiskom preko kruga za žig „КРАЉЕВСТВО (С. Х. С.) 10 x” u okviru

13 10 x., papir svetlosiv do žućkastosmeđ

- a) debljina vodoravnih stubaca 4mm .. 4.— 5.—
- b) debljina vodoravnih stubaca 6 1/2 mm . 5.— 7.—

Kod dopisnice 13a. dužina vertikalnih crta na levoj strani je 25 ili 26 mm. Donji vodoravni stubac neprekidan ili prekinut pri kraju. A poznati su i abklači i dvostruki pretisci.

1918. Dopisnice bojne pošte sa crnim pretiskom u okviru „КРАЉЕВСТВО (Срба, Хрвата/ и Словенаца) 10 x” Oznaka vrednosti »10x« veća (10 x 23/4mm) ili manja (7 1/2 x 2 mm)

14) 10 x, formular I, veliki 10, papir svetlosiv do s. si- vosmeđ.

- a) donji vodoravni stubac visok 6 1/2 mm 5.— 6.—
- b) donji vodoravni stubac visok 8 mm 4.— 5.—

15) 10 helera, formular I, malo 10, papir siv do smeđesiv

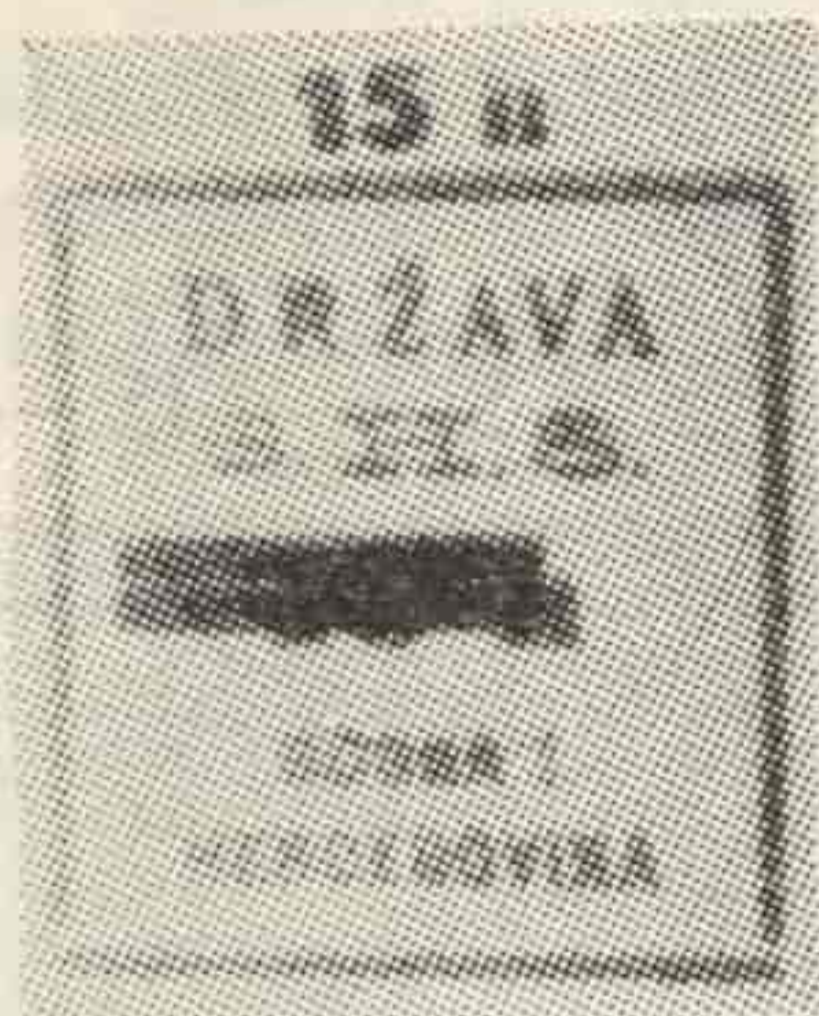
- a) donji vodoravni stubac dug 36 mm 15.— 15.—
- b) donji vodoravni stubac dug 45 mm 7.— 7.—
- c) donji vodoravni stubac dug 54 mm 25.— 25.—

16) 10 helera, formular III, veliko 10, papir ružičast

- a) gornji vodoravni stubac dug 36 mm 5.— 7.—
- b) gornji vodoravni stubac dug 67 mm 30.— 30.—

17) 10 helera, formular III, malo 10, papir ružičast	7.—	10.—
18) 10 helera, formular IX, veliko 10, papir beo	50.—	50.—
19) 10 helera, formular IV, malo 10, papir ružičast	35.—	35.—

Dopisnice br. 14a, 15a i 15b poznate su sa obrnutim pretiscima, br. 16a sa dvostrukim, a kod broja 17 postoje abklači.

1918. Povišenje poštarine. Dopisnice br. 11 i 13a sa crnim pretiskom nove vrednosti »15h« iznad ili ispod okvira stare vrednosne oznake, u blok (br. 20) i antika pismu (br. 21). Stara vrednost »10h« poništena crtom u obliku pravougaonika.

	I iznad	II ispod
20) 15 h na 10 h, pretisak na br. 11	10.—	10.—
21) 15 h na 10h, pretisak na br. 13a	?	?

Postoje isti tipovi kao kod osnovne dopisnice, varijacije boje papira od zelenkastosive do smeđežute, i znatna pomaranja pretiska.

Napomena: Dopisnica br. 21 navedena je prema obradama Barta i Novaka, mada u novije vreme nije viđena, te njeno postojanje nije potvrđeno.

1918. Povišenje poštarine. Dopisnice br. 11—17 sa crnim pretiskom nove vrednosti »15 h« (ćirilica) iznad ili ispod okvira, u blok ili antika pismu. Stara vrednost »10 h« odnosno »10 x« poništena debelom pravougaonom crtom.

	I iznad	II ispod
22) 15 x na 10 x, pretisak na br. 11		
a) »15 x u antikva pismu	5.—	6.—
b) »15 x« u blok pismu	?	?
22I bez reči »DRŽAVA«	15.—	20.—

23) 15 x na 10 x, pretisak na br. 12

I debljina vodoravnih stubaca 6¹/₂ mm

a) »15 x« u antika pismu	15.—	25.—	15.—	25.—
b) »15 x« u blok pismu	15.—	25.—	15.—	25.—

II debljina vodoravnih stubaca 4 mm.

c) »15 x« u antika pismu	5.—	15.—	5.—	15.—
d) »15 x« u blok pismu	7.—	15.—	7.—	15.—

24) 15 x na 10 x, pretisak na br. 13

I deblina vodoravnih stubaca 6¹/₂ mm.

a) »15 x« u antika pismu	25.—	25.—	25.—	25.—
b) »15 x« u blok pismu	25.—	25.—	25.—	25.—

II debljina vodoravnih stubaca 4 mm

c) »15 x« u antika pismu	5.—	10.—	10.—	15.—
d) »15 x« u blok pismu	25.—	25.—	25.—	25.—

25) 15 x na 10 x, pretisak na br. 14, samo u blok pismu

a) donji vodovodni stubac visok 6 ¹ / ₂ mm	10.—	15.—	?
b) donji vodovodni stubac visok 8 mm	25.—	25.—	?

26) 15 x na 10 x, pretisak na br. 15

a) »15 x« u antika pismu, donji stubac dugačak 36 mm.	15.—	15.—	?
b) »15 x« u blok pismu, donji stubac dugačak 45 mm.	10.—	15.—	?
c) »15 x« u blok pismu, donji stubac			

27) 15 x na 10 x, pretisak na br. 16

a) »15 x« u antika pismu			25.—	25.—
b) »15 x« u blok pismu	25.—	25.—		

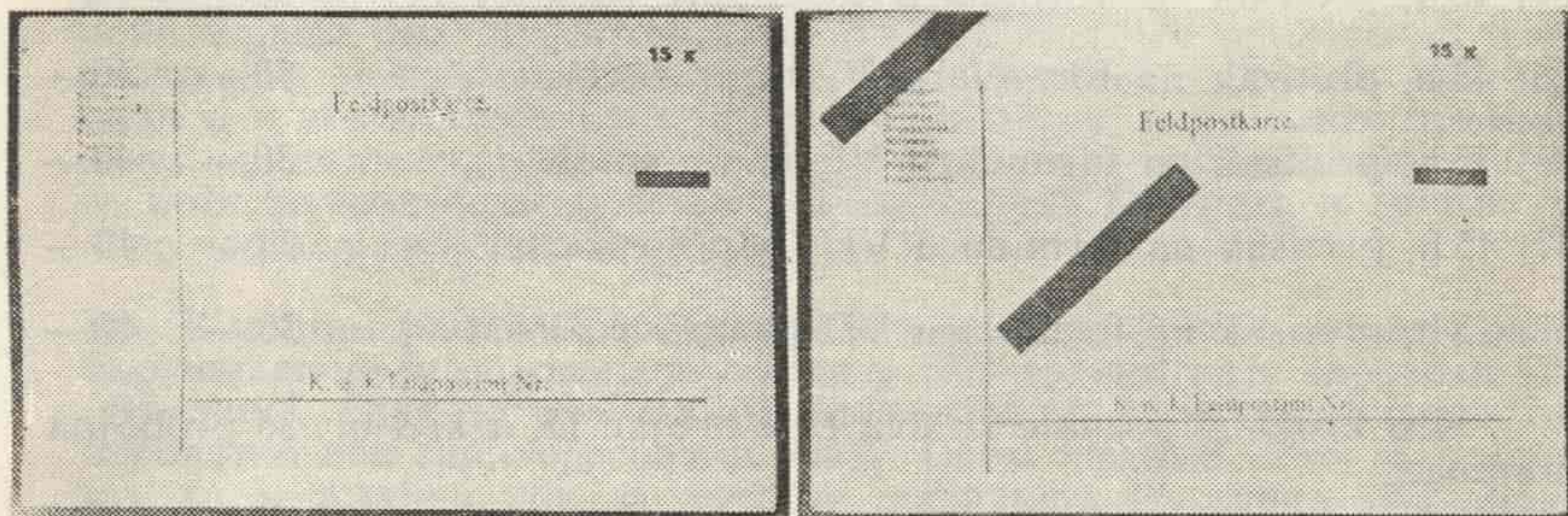
28) 15 x na 10 x, pretisak na br. 17

a) »15 x« u antika pismu

40.— — —

b) »15 x« u blok pismu

Kod gotovo svih dopisnica poznati su razni specijaliteti pretiska; dvostruki istog tipa, dvostruki kombinovani (15 h iznad i ispod okvira), dvostruki u tet-beš položaju, probojna štampa prvobitnog i novog pretiska, oštećenja i velika pomeranja pretiska.

Posebno je upadljiva greška kod nekih karata na formularu 1, koje su pri prvobitnom pritiskivanju dobile »slepi«, bezbojni, pretisak, te je pri ponovnom preštampavanju otisnuta samo nova oznaka vrednosti, dok se prvobitni »slepi« otisak može poznati samo po reljefu na poledini karte.

Kod br. 27 oznaka vrednosti »15 h« uža ili šira.

1918. Dopisnice bojne pošte sa crnim pretiskom u ukrštenom okviru »KRA— / LJEVSTVO / S. H. S. / 15 ukrštenom okviru „KPA— / ЛЕВСТВО / С. X. С. / 15 x”

29) 15 h, na formularu I, papir siv, sivosmeđ 5.— 10.—

30) 15 h, na formularu II, papir tamno siv 7.— 12.—

31) 15 h, pretisak na formularu III

a) papir ružičast 15.— 25.—

b) papir siv 15.— 25.—

Dopisnice br. 29 i 30 poznate su sa dvostrukim pretiskom, a br. 29 i sa probojnom štampom.

1919. Dopisnice bojne pošte sa crnim pretiskom u običnom okviru „КРАЉЕВСТВО / Срба, Хрвата / и Словенаца / 15 х”

32) 15 h, na formularu I, papir siv	20.—	35.—
33) 15 h, na formularu III, papir ružičast	30.—	40.—
34) 15 h, pretisak na formularu IV, papir ružičast	30.—	40.—
35) 15 h, pretisak na formularu V, papir žućkast	30.—	40.—
36) 15 h, pretisak na formularu VI, papir smeđ	30.—	40.—
37) 15 h, pretisak na formularu VII, papir ružičast	30.—	40.—
38) 15 h, pretisak na formularu VIII, papir ružičast	30.—	40.—

Kod broja 35 poznate su dva tipa brojke 15, a kod br. 36 probojna štampa.

OSTALE CELINE

1918. Potvrda o predaji telegrama (vrednosna oznaka sa slikom vodopada Plive u Jajcu) sa crnim pretiskom »DRŽAVA S. H S. / Bosna i Hercegovina / 1918«

- 1) 10 (helera), crvena na smeđežućkastom papiru
a) drugi red pretiska dugačak 22,5 mm.	5.—	7.—
b) drugi red pretiska dugačak 25 mm.	15.—	25.—

1918. Poštanski štedionički list (vrednosna oznaka sa slikom vodopada Plive u Jajcu) sa pretiskom „КРАЉЕВСТВО / Срба, Хрвата / и Словенаца”

- 2) 10 (helera), crvena na belom katon papiru 40.— 50.—

Ovaj list služio je za štednju kod pošta svota manjih od 1 Krune.

1918. Karta sa poštanskom nalogom (naložna karta za naplatu dugovanja — vrednosna oznaka sa slikom ratnika), sa pretiskom »KRALJEVSTVO / ——— / Srba, Hrvata i / Slovenaca«

- 3) 10 (helera), crvena na smeđesivom papiru 40.— 50.—

Nastavak u br. 141.

Аца М. Александрић, секретар СФС

● Зимски дани нису били монотони за филателисте у Великом Градишту. Ово друштво које је иначе активно, организовало је занимљиву изложбу марака. Велики број омладинаца посетио је ову изложбу. Наше лепе тематске марке највише су привукле пажњу посетилаца. За три године, колико ово друштво постоји, привукло је у своје чланство знатан број старијих и млађих филателиста. Чланови управе овог друштва шире филателистичку пропаганду чак и у околним местима па има изгледа да ову трећу изложбу виде грађани и у неким околним местима. Свакако се мора одати признање овим људима с позивом да се за четврту своју изложбу обрате СФС-у, који ће настојати да и неки филателисти Београда и других градова пошаљу своје експонате.

● У нашим ранијим бројевима већ смо наговорили акцију за избор најлепше југословенске марке у 1971 години коју спроводи ПТТ „Вјесник“. Сада је ова акција организована и путем штампе што вероватно сви заинтересовани знају. Овим желимо само да подсетимо, да је крајњи рок за доставу дописница 17. април 1972. Дакле гласајте, очекују вас лепе награде!

● Према обавештењу Бироа за поштанске марке и издавачку делатност ЗЈПТТ марка од 1,25 динара издата поводом зимских олимпијских игара а која је изашла 3. 2. 1972 године штампана је у 600.000 примерака и то без фосфорног наноса (SAPORO).

● Ако сакупљате чисте марке С. Р. Немачке, упућујемо вас, да прочитате број 53 немачког филателистичког часописа »Briefmarken Mauritius« Један оглас неког трговца о понуди и потражњи немачких марака са одређеним ценама могао би вам послужити код усмеравања ваше куповине ових марака. Нешто више о овом огласу са коментаром доноси ПТТ „Вјесник“ у свом броју 169/72.

● Програм издавања марака за 1972 годину могуће је да ће имати неке измене у току 1972 године. Вероватно да ћемо имати још нека издања која су стицајем околности накнадно одређена.

● Пригодна поштанска марка посвећена отварању Народне библиотеке С. Р. Србије, неће изаћи како је предвиђено 6. 4. 1972. већ вероватно у новембру т. г. пошто је свечано отварање ове библиотеке одложено.

● Према обавештењу одељења за издавање поштанских марака у ЗЈПТТ, марке посвећене олимпијским играма у Минхену тј. марка од 6,50 динара штампаће се у тиражу од 240.000 примерака. Првобитно је било предвиђено штампање у тиражу од 200.000 примерака, што значи да ће бити штампано 40.000 серија више.

● За председника комисије ЗЈПТТ за поштанске марке на конституисању изабран је Петар Чановић, представник ПТТ предузећа из Приштине а за његовог заменика Богдан Олбина из београдског ПТТ предузећа.

● Западнонемачки филателистички часопис »Briefmarken Spiegel« доноси своје посматрање за кога је занимљиво филателистичко тржиште. Карактеристично је, према писању овог листа, да су „Тема дана“ на филателистичком тржишту мотиви божићних марака, марке са уметничким репродукцијама и марке олимпијаде.

● Одељење за информације Међународне уније за телекомуникације дало је незваничну информацију која говори о обележавању прославе Међународног дана телекомуникација, која би се одржала 17. маја 1972. У вези ове прославе Уједињених нација припремила је већ неколико идејних решења која се нуде као евентуалне могућности за припремање националних издања марака посвећених овој прослави. (Вјесник 171/72).

● Навикли смо да на маркама које се издају поводом прославе стогодишњице издавања прве марке, скоро све државе стављају као мотив прву своју марку. Ова тематика је јако популарна међу филателистима у целом свету. Марке су лепе, неке серије врло ретке а цене ових марака показују тенденцију сталног пораста.

Али овом приликом констатујемо заиста једну радосну новост у погледу филателистичке идеје. Наиме, пошта Белгије, поводом сто година од изласка прве белгијске поштанске карте издаће само Спомен-поштанску карту која ће поред осталих службених ознака носити на предњој десној половини снимак те прве поштанске карте. Тако ће ово бити лепа званична документација за сећање на поштанску карту од пре сто година. Овим је поштанска управа Белгије дала добру идеју за прославе ове врсте и у другим земљама а са тиме дала и филателистима почтак стварања нове тематске збирке.

● Какав организован почетак сакупљања марака нудимо нашим омладинцима који прилазе у све већем броју свим нашим друштвима. Разгледањем њихових класера могло се применити неограниковано сакупљање. У том лутању њихова ионако скромна куповна моћ расплињава се узимањем свега и свачега. Током времена такве марке се нагомилавају и оног момента када млади филателиста сагледа огроман број марака издатих у свету разочарава се због могућности да све те марке набави. Наступа колебање а затим и прекид сакупљања због те изгубљене наде. Зато препоручујемо сваком омладинцу, да се одмах у почетку определи за стварање једне њему блиске тематске збирке као например: животињски свет, цвеће, спорт, космос и др. Код сакупљања тематских марака може се ићи полако према својим могућностима, али је главно да је постављен циљ шта се тражи. Исто тако треба се одмах определити за сакупљање чистих или поништених марака јер према постојећим правилима и принципима у филателији не треба мешати ове две врсте марака. Дакле, омладинци, средите ваше такве збирке, за даљи савет питајте старије, јер и ваша ће бити филателистичка изложба СФС поводом прославе 20. октобра 1972. Могу рећи, да ћу предложити Управи СФС да се за све изложбе установи „Омладинска плакета“ за најбољи омладински изложак.

● Често пута ми се поставља питање од наших филателиста, нарочито млађих, шта да сакупљају. Према испитаним могућностима сваког сам упутио у неком правцу. Тако размишљајући о томе, чини ми се да нисам чуо да неко одређује тему „Југословенски градови и предели.“ Једна оваква збирка могла би да обухвати: разне грађевине, споменике, тргове, мостове, пределе са планинама и рекама,

значајна историјска места итд. Код сваког омладинца ова тематика одиграла би врло позитивну улогу у погледу упознавања наше земље. Сакупљањепак поштанских марака ове тематике не би изразио велике новчане издатке.

● У 1972 години Француска ће имати 35 пригодних емисија марака, Енглеска 6, и даље Холандија 7, Лилтенштајн 8, С. Р. Немачка 12 и Берлин 8.

● Од 18—27 августа 1972 одржаће се у Лихтенштајну у Вадузу, VIII национална филателистичка изложба под називом »LIBA 1972 — VA-ZDUN«.

● Велика Плана — Председник филателистичког друштва, Драг. Докић, обавестио је СФС, да је Управни одбор друштва у В. Плани одлучио, да целокупан приход од процента за преузете марке у 1971 години уступи Фонду за подизање дома СФС. Ова одлука имаће важност и за наредне године трајања мандата те Управе. Ова сума за 1971 годину износи динара 47,80. Као што се види акција средстава за подизање дома и даље је у току.

● Молимо сва друштва СФС да нам доставе извештај о организованим филателистичким изложбама и другим манифестацијама одржаним у времену од 1. 6. 1971. до 1. 3. 1972.

● Друштво „Тимочки рудар“ из Зајечара, вероватно је једино друштво на свету које је у своје редове окупило рударе из рудника Лубинца. Људи који свој радни век проводе под земљом, у слободним часовима баве се филателијом. У њој су нашли своје задовољство које им пружа културно уздизање и познавање историје, вредности и географије своје земље ј народа. За овако активан рад велике заслуге има друг Никола Михајловић, који је више година био службеник овог рудника.

NOVE MARKE — EVROPA

ALBANIJA

Šesti kongres Radničke partije Albanije, 3 vrednosti, 130 Leka
30 godišnjica Radničke partije Albanije, 3 vrednosti, 2,50 Leka
Savremeno slikarstvo (Kuci, Jakinu i dr.), 6 vrednosti, 4,00 Leka
Isto samo blok (Lulani) 2,00 Leka
30 godišnjica Saveza radničke omladine, 2 vrednosti, 1,50 Leka

AUSTRIJA

Sport, ribolov, 1 vrednost, 3 Šilinga, 3,200.000 komada
100 godina rođenja dr. Čermaka, 1 vrednost, 2 Šilinga, 3.200.000 komada
Nova godina, Hristos kao dečko od Direra, 1 vrednost, 2 Šilinga 5,200.000
50 godina egzistencije Filatelističkog saveza, 1 vrednost, 2 Šil. 2,500.000
100 godina smrti Grilparzers-a 1 vrednost, 2 Šilinga 2,900.000 komada

BELGIJA

25 godina Saveza belgijskih industrijalaca, 1 vrednost, 3,50 Fr. 10 milio
Nova godina, 1 vrednost, 1,50 Fr. 9 miliona komada
Bube, 4 vrednost, 21 Fr.

Turizam, Bazilika Sv. Huberta, gradska kuća, 2 vred. 21 Fr
Redovne, 2 vrednosti, 30 Fr. glava Bodna
Marke poštan. paketa, 7 vredn. 355 Fr. slika Ostende i dr.

BUGARSKA

Savremeno slikarstvo, 6 vrednosti, 79 Stotinki, slike Nenova, Ivanova i drugih.

25 godina Narodno rep. Bugarske, 2 vredn. 15 St. 200.000 ser. statuta, zastava.

Olimpijske zim. igre Šaporo, 6 vredn. 51 St, 300.000 serija

Isto samo blok 1 Lev, 100.000 komada

Kongres biohemičara u Varni, 1 vred. 13 St. 120.000 kom.

Kongres Socijalističkih poštan. saveza, Varna, 1 vred. 20 St.

25 godina đачkih i student. brigada, 1 vr. 2 St. mladić i devojka 5 mil.

Građevine Socijalizma, 5 vred. 66 St. 2 miliona komp. serija

25 godina Uneska, 1 vredn. 20 Stotinki 120.00 komada

BERLIN

Nemačke bajke, 4 vredn. 1,85 DM

Hajneman, predsednik Republike, 4 vrednosti, 3,65 DM

Nesrećni slučajevi, dalja izdanja, 5 vredn. 1,30 DM

200 godina rođenja Gilis-a građevinara, bista, 1 vredn. 0,30 DM 7 milion.

ČEHOSLOVAČKA

Bienale ilustracija za dečije knjige? Bratislava, slike Ondračeka i Herčika, 3 vrednosti, 2,60 Kruna

Slike iz nacionalne galerije, dela Herčnika, Ondrčaka, Jirka idr. 5 vred. 7,80 Kruna u tabačićima po 4 marke i međupoljem

Interkosmos, tema saradnje o unapređenju kosmosa, 1 vredn. 1,20 Kruna

Istorija Kom. partije u umetnosti, dela Nemčika, 1 vredn. 60 Helera

75 godina Olimpijade, 4 vrednosti, 4,90 Kruna

Dan marke, 1 vredn. 1 Kruna, grb u poštan. rogu,

11 Olimp. igre Saporo, 4 vredn. 3,50 Krune

DANSKA

130 godina rođenja Georga Brandes-a, književnika, 1 vredn. 0,90 Kruna

100 godina proizvodnje šećera, uređaji za preradu repe, 1 vr. 0,80 Kruna

DEMOKRATSKA NEMAČKA REPUBLIKA

Narodni muzički instrumenti, 6 vrednosti, 1,60 DM 2 miliona kompl. serija

125 godina postojanja firme Carl Zeiss Jena, 3 vredn. 0,55 DM 4 miliona

Nemačke bajke, 6 vredn. 1,05 DM 2 miliona kompl. serija

Narodna nošnja, 2 vredn. 30 Pfg, 10 miliona serija

11 Olimp. zimske igre Saporo, 6 vredn. 1,55 DM 1,800.000 serija

Slavni ljudi, Tralov, Bitzer, Frank i dr. 5 vredn. 1,40 DM 1,900.000 ser.

GRENLAND

Pošta na Grenlandu, uspostavljanje, 1 vredn. 0,90 Kr

GIBRALTAR

Nova godina, 2 vredn. 8 P.

FINSKA

Nova godina, 4 vrednosti, 17 P

Redovne, željeznička stanica Helsinki, 1 vredn. 1,30 M

Poštanski autobuski saobraćaj, 1 vredn. 25 P.

FRANCUSKA

150 godina Nacionalne Medicinske akademije, 1 vredn. 45 C

Crveni krs, 2 vredn. 1 Fr.

Slike Jean Fragonard-a 1 vredn. 1 Fr.

GRČKA

Manastiri, 7 vredn. 25,50 Drahmi 600.000 kompl. serija

HOLANDIJA

Redovne, glava kraljice Julijane, 16 vredn. 5,45 Forinti

IRSKA

Nova godina, 2 vredn. 8,50 P 2 miliona kompl. serija

ISLAND

Industrijska prerada ribe, 3 vredn. 32 Kr.

ITALIJA

Dan svetske štednje, 2 vredn. 75 Lit. 15 miliona kompl. serija

Avioni Dakota DC 3, zvonik Kapitola, 1 vredn. 100 Lit

Redovne, zatvoreno zelena. 1 vredn. 180 Lit.

25 godina Unicefa, 2 vredn. 115 Lit. 8 miliona serija

Dan marke, parobrod »Terenia« 1 vredn. 25 Lit. 15 miliona komada

Nova godina, 2 vredn. 111 Lit

KIPAR

Nova godina, 3 vredn. 160 M u tabačićima po 100 komada

LIHTENŠTAJN

20 Olimp. igre Minhen 1972, 4 vredn. 1,30 Fr,

Cveće iz Lihtenštajna, 4 vredn. 2,30 Fr.

Evropa marke, 1 vredn. 40 Rp

LUKSEMBURG

Nova godina, Marija i Josif, čobanin i dr. 5 vredn. 39 Fr

MAĐARSKA

Cveće, 200 godina Botaničke bašte u Budimpešti, 8 vredn. 14 FT

Konjički sport, trke, 8 vredn. 14 FT zupčano 650.000 serija, ne zupčano 8.000 serija

Minijature, Kralj Stefan I, gradnja crkve i dr. 7 vredn. 15 FT 620.000 kompl. serija zupčanih i 8.000 serija nezupčanih.

Isto samo u vidu bloka 10 FT 1 vredn. 360.000 zupč. blokova i 9.000 nezupčanih.

Internacionalna godina borbe protivu rasizma, amblem, 1 vredn. 1 FT
11 Olimp. zimske igre u Saporu-u, 8 vredn. 13 FT 650.000 zupč i 10.000 nezupčanih serija

Isto blok 10 FT 370.000 komada zupč. i 11.000 komada nezupč.

MALTA

Nova godina, 3 vredn.

Isto Blok

MONAKO

150 godina rođenja Baudelaires-a, književnika francuskog, 1 vredn. 1,30

Nova godina, 3 vredn. 1,70 Francuska

350 godina rođenja La Fontena, 1 vredn. 50 C.

50 godina smrti Saint Saens-a kompozitora, 1 vredn. 0,90 Fr.

400 godina bitke kod Lepante, 1 vredn. 1 Fr. slika broda

Slike iz kneževne palate 2 vredn. 4 Fr. slika Rigaud-a i nepoznatog

250 god. smrti Watteau slika od Antoine 1 vredn. 3 Fr.

25 godina Unicefa, slika od Morrisot, 1 vredn. 2 Fr.

500 godina rođenja Direra, 1 vredn. 2 Franka slika Hrista od Direra.

NORVEŠKA

Narodne bajke od Werenskiold-a 3 vredn. 1,60 Kr.

POLJSKA

11 Izložba maraka u Štetinu, blok 4 vred. 2 Zl. 600.000 komada

Lunohod 1, 1 vredn. 2,50 Zl. 2.400.000 komada

Apolo 15. 1 vredn. 2,50 Zl. 2.400.000 komada

Blok Apolo 15 sa međupoljem 15 Zl.

Blok Lunohod 1 sa međupoljem, 15 Zl.

B partijski dan Poljske radn. partije, 8 vred. 4,80 Zl. 6 miliona

Cveće, 10 vrednosti 23,20 Zl 10 miliona serija kompletnih

30 godina Poljske radn. partije 1 vredn. 60 Gr. 6 miliona komada

11 Olimp. zimske igre Saporu, 4 vredn. 5,15 Zl. 1.300.000 kom. serija

Isto blok 15 Zl. 850.000 komada

PORTUGALIJA

Zaštita prirode, 4 vredn. 12,30 E, 1 milion kompl. serija

400 godina misionarstva u Brazilu, 3 vredn. 9,10 1 milion serija

RUMUNIJA

450 godina smrti kneza Basaras-a slika prema freskama, 1 vred. 60 Bani
400.000 komada

Znameniti ljudi, 4 vredn. 4,85 Lei, 500.000 kompl. serija Palady, Cellini,,
Watteau, Duerer,

Olimp. zimske igre Saporu, 6 vredn. 6 Lei

Isto blok 5 Lei. olimp. vatra,

Dan marke, slika od Hentia 1 vred. 2,00 Lei 500. 000 komada

2500 godina Persije 1 vredn. 55 Bani 1 milion

Redovne 16 vredn. 46,60 Lei

Freske, 6 vredn. 6 Lei 500.000 kompl. serija

Isto blok 5 Lei 300.000 komada

SAVEZNA NEMAČKA REPUBLIKA

- 100 godina smrti Loehe 1 vred. 25 Pfg 30 miliona komada Bajke, 4 vred.
2,00 DM
Redovne, lik Hajneman-a saveznog predsednika, dalje edicija, 4 vredn.
3,65 DM
Nesrećni slučajevi, dalje edicija, 5 vredn. 1,35 DM

SSSR

- 125 godina rođenja Džabaeva, 1 vredn. 4 Kop
100 godina rođenja Vorovskog, part. funkcionera i diplomate, 1 vr. 4 K
Slikarstvo Makovskog, Ksatkina, Jarošenka i dr vredn. 58 Kop.
1000 godina Saveza zidanh novina, blok slika Kramskoja, 50 Kopejki
Istoriske građevine, 4 vredn. 23 Kop.
Isto u vidu bloka, slika Kremlja, 50 Kopejki
Fadejev, književnik, 1 vred. 4 Kopejke
Dijamantske rezerve SSSR-a 6 vredn. 1 Rublja
Cveće iz botaničkih bašta 5 vredn. 33 Kop.
Isto blok 40 Kop
25 godina hokeja na ledu u SSSR 1 vruedn. 6 Kop.
Ruski brodovi 5 vredn. 43 Kopejke
Zaključci Kom. Partije, predstavljeni rafnikom sa zastavom u vidu
bloka 20 Kop.
Proizvodnja nafte, naftonosna polja u moru kom Baku-t, 1 vr. 4 Kop.
Uspomena na nastradale komuniste: Dabrovaskog, Voloka, i Patajeva,
1 vred. 4 Kopejke
50 godina rođenja Oktobarske revolucije, orden revolucije, ind. postro-
jenja, 1 vredn. 4 Kop.
50 godina Pozorišta u Moskvi, slika osnivača Vahta, glumca Borisa
Čulik i režisera Simonova, 3 vredn. 30 Kopejki

SAN MARINO

- Cveće, 10 vredn. 400 Lit tiraž 750.000 kompl. serija

ŠPANIJA

- 400 godina bitke kod Lepanta, slika Johana od Austrije, rad slikara
Sanchez Coello-a, bitka od Lukasa Valdesa i admiral. zastava 3
vredn. 15 Ptas tiraž 6 miliona
Svetsko prvenstvo u hokeju, održano u Barceloni, 1 vredn. 5 Ptas ti-
raž 9 miliona
Nova godina, 10 Ptas 15 miliona
50 godina avionske pošte u Španiji, 2 vredn. 17 Ptas tiraž 6 miliona
Sveta godina Compostela, 8 vredn. 22,50 Ptas, tiraž 6 miliona, razne
katedrale i manastiri

ŠVEDSKA

- ptice, 4 vrednosti 1,30 Franaka

TURSKA

- 25 godina Unicefa, grb Unicefa, 2 vrednosti, 375 Ks tiraž 300.000 kom
650 godina smrti Emre-a, narodnog pesnika, 1 vredn. 100 Ks tiraž
400.000
Međunarodna godina knjige, prva karte sveta, 1 vredn. Ks Tiraž 400.000
komada

Slikarstvo, Sultan Mahmut I i njegov štab, palata Koesk, 2 vredn. 500

Ks tiraž 300.000 serija

Službene marke, novi crteži, 6 vrednosti 1080 Ks tiraž 2 miliona

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodna škola U. N. glava devojčice od Pikasa, 1 vredn. 1,10 Fr.

Tiraž 2,200.000 komada

Redovne marke, fasada palate U. N. 1 vredn. 0,40 Fr. tiraž 3,5 miliona

VATIKAN

1000 godina Mađarske, Sv. Stefan, Marija zaštitnica Mađarske, slike 2 vredn. 230 Lit tiraž 1,650.000 serija

VELIKA BRITANIJA, provincije

Guernescy

Nova godina, crkve, 4 vrednosti 18 P.

Poštanski brodovi, 4 vredn. 21 P

Jersey

Cveće, 4 vredn. 24,50 P

Priredio za štampu
J. Jovanović

MALI OGLASI

Celine svih naših zemalja, vojnu i zarobljeničku poštu ranijih ratova, predfilatelistička i filatelistička pisma od 1920 g. Austrougarske sa teritorije današnje Vojvodine. Ponude na adresu: **V. Višacki, Drinčićeva 19. 11000 Beograd.**

Nudim čiste serije Albanije, Bugarske, Rumunije, Mađarske, Čehoslovačke, Poljske, Istočne Nemačke, SSSR-a. Obračun po Zumbstein katalogu od 0,80 do 1,5 dinar. **Ivan Gračan, 22400 Ruma, Paunovićaeva 96.**

Kupujem sve brojeve Filatelista do 1941. godine, 5 i 12 za 1949, broj 9 za 1950 g, 6, 7 i 8 za 1951 g., 3, 8, 11 i 12 za 1952. g., 7, za 1953 g., 3, 7, 8, za 1961. g. 1 do 12 za 1962. g. 10, 11 i 12 za 1963. **V. Višacki, Drinčićeva 19. Beograd.**

Tražim kovani i papirni dobro očuvani novac stare Srbije, Crne Gore i Jugoslavije do 1941. g. U zamenu mogu dati marke, a plaćam i u gotovom novcu. **Alois Krakovski, 24300 Bačka Topola, Poš. fah 47.**

Koverta, celine i žigove sve što je u vezi sa šahom. Naročito sam zainteresovan za žigove Portorož i Hercegnovi od 1954. g. Isto tako interesuju me klasične žigosane marke Skandinavije. **Dr. Đukanović Dragan, Birčaninova 12/VI, 11000 Beograd.**

G. de RIVASSON, 24 — MIALLET — FRANCUSKA. Prodaje a ne menja, čiste i poništene marke Francuske u besprekornom stanju od 1900 do danas. Cene znatno niže od kataloških. Na traženje šalje besplatno cenovnik s kataloškim brojevima po Michelu ili Yvertu. Korrespondira francuski, nemački i engleski. Tražite cenovnik i uslove prodaje.

Menjao bih poštanske marke SSSR za sve strane marke na temu: umetnost, sport, kosmos i fauna. Evdokimov M. 6, Gor. Mahačkala, 25 ob/jašč. 073 D. A. SSSR.

TRAŽE RAZMENU

- DDR Klaus-Dieter Kley, Lohmülenstrasse 36,
1193 Berlin, AM
- Francuska Pierre Lerys, 85 Avenue Henri, Martin (16°),
75 Paris XVI
- Italia Ugo Bongioani, Via Monte Grappa 61,
20026 — Novata Milano
- Indija R. K. Gupta, 2—A, Hasmukh Colony, Naranpura
Chaar Rasta — Ahnedabad — 13
- Indija — S. L. Arthur, 2/3 A. Neelt Godown Vellore
- Poljska Zenn Raciborski, Kusocinskiego 12,
Piaseczno k/Warszawy
- Poljska Zigmunt Ganko, P. O. Box 18, Minsk Mazawiecki
- Singapur Ten Eng Ann, 73 — Bridport Avenue,
Singapur 19
- SSSR Vladirim Sergeenko, Ul. K. Marksa 92 — A/67,
Imeln. Obl. — Šepetovka
- USSR Kuzmin S. N., Hmelnitsk Obl., Ul. K. Marksa 74/13,
Shepetovka
- USSR Osinkin P. A., B. Ozernaja 74,
Leningrad 194037
- USSR Griušys Pranas, Centr. Postas, Iki Pareikalouimo,
Klaipeda, Lithuania
- SSSR Podsmeev S. K., Berdamsk 7, Ul. D. Bedmoo 37
- ČSSR J. Hromaoko, Hybešova 878 — Chrudin
- ČSSR Martin Helda, Čajkovskeho 38, Prag 3
- Švedska Mustafa Sarić, Vaktargatan 68C, 754—22 Uppsala

- U S A   Walter T. Stephens, 87—Valley Crest Road,
Rochester, N. York 14616
- Zapadna
Nemačka   Arno Bederke, 2 Hamburg 61, Braunlager weg 31
- Švedska   Hans Friksson, Langvretsvägen 141,
163 60 Spanga

IN MEMORIAM

Umro je član filatelističkog društva »Vračar« KOLARIK JOZEF u 75 godini života. Još pre balkanskog rata došao je sa roditeljima iz Čehoslovačke u Jugoslaviju, gde je ostao do smrti. Filatelijom se bavi od završetka Prvog svetskog rata. Za vreme prošlog rata bombardovana je kuća u kojoj je stanovao pa su mu sve stare zalihe maraka uništene. Međutim uporno je nastavio sa sakupljanjem maraka i ponovo došao do lepih zbirki. Spadao je u red najaktivnijih filatelista u svome društvu i Savezu Srbije.

Slava drugu Jozefu.

VELIKI I SVETLI LIKOVI FILATELIJE

U 69 godina života umro je ERNEST TODOROVIČ KRENKEL, istraživač, naučnik, heroj, predsednik Saveza filatelista SSSR i član Uprave međunarodne filatelističke organizacije. U saopštenju, objavljenom u Filateliji od januara ove godine, koje su dali najviši filatelistički forumi SSSR i Moskve izneta je biografija naučnika filateliste, dugogodišnjeg polarnog istraživača i načelnika uprave Polarnih stanica, kome pripada posebna zasluga što je filatelija u SSSR-u i zvanično sastavni deo opštekulturne delatnosti jedne zemlje. Heroj otadžbinskog rata, deputat Vrhovnog sovjeta, nosilac najviših ratnih i mirodopskih odlikovanja Krenkel uspešno je organizovao sovjetske filateliste od društva do Saveza, afirmisao ih kroz sve sovjetske dnevne, nedeljne, kulturne listove i časopise i najzad uveo u svetsku filatelističku organizaciju sa čime je stekao poštovanje i priznanje filatelista celog sveta.

Upravni odbor Saveza filatelista Srbije i filatelisti koji su poznavali druga Krenkela na ovaj način izražavaju svoje saučešće filatelista SSSR-a i njihovim organizacijama.

Slava drugu Krenkelu!

NUMIZMATIKA

U vremenu 1918, 1919 i 1920 godine pojedine gradske opštine izdavale su svoj takozvani gradski-opštinski papirni novac, koji je kod numizmatičara do sada bio zapostavljen, ma da on kao i ostale novčanice zauzima dostojanstveno mesto u našim zbirkama. Radi lakše orijentacije evo pregleda pojedinih izdanja:

BEOGRAD

1919 g. novčanica od	20 para
1920 g. novčanica od	10 para
1920 g. novčanica od	20 para

ZAGREB

1919 g. 14 lipanj	10 filira
1919 g. 14 lipnja	20 filira
1919 g. 14 lipnja	50 filira

OSIJEK

1919 g. 10 lipnja	10 fil.
1919 g. 10 lipnja	20 fil.
1919 g. 1 srpnja	10 fil.
1919 g. 1 srpnja	20 fil.

KARLOVAC

1919 g. 15 studeni	10 filira
1919 g. 15 studeni	20 filira
1919 g. 15 studeni	50 filira

SPLIT

1919 g. 2 kolovoza	10 helera
1919 g. 2 kolovoza	20 helera

SARAJEVO

1919 g. 20 septemb.	10 helera
1919 g. 20 septemb.	20 helera
1919 g. 20 septemb.	50 helera

LJUBLJANA

1919 g. »Vinotoka«	20 vinarijev
--------------------	--------------

MARIBOR

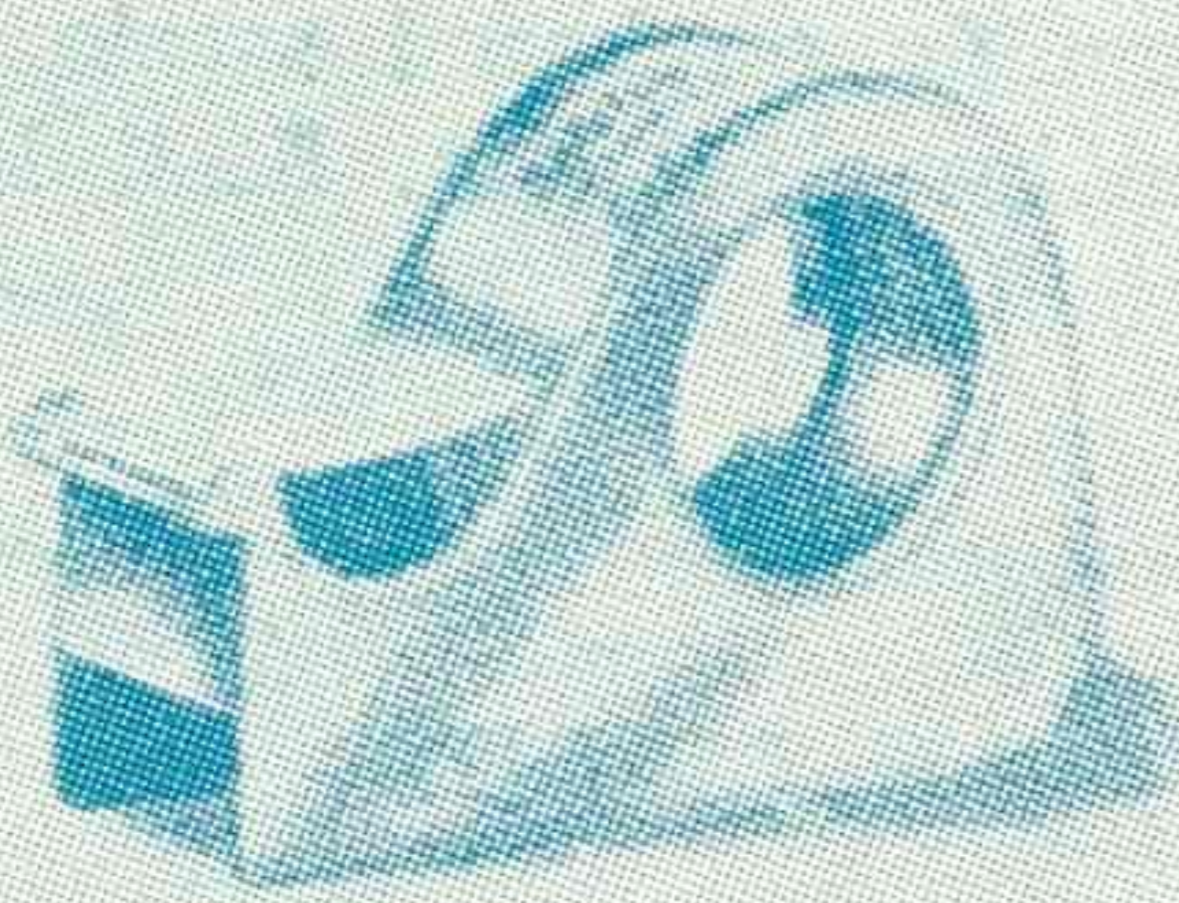
1919 g. 6 oktobar	10 vinar.
1919 g. 6 oktobar	20 vinar.

RIJEKA — SUŠAK

1918 g. 2 gennaio	5 centes
1918 g. 2 gennaio	15 centes
1918 g. 2 gennaio	50 centes

Iako se ovo može smatrati improvizacijom novca, ipak pojedina rešenja imaju i svoju umetničku i estetsku stranu, što je jedan od razloga za njihovom potražnjom.

PLASTIČNO STOJALO

aero

Selotepp

